

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Oriëntatie in de problematiek der premiebetaling in de verplichte autoverzekering (slot)

18. Invordering.

1. Wat de bevoegdheid «ratione materiae» betreft, het volgende. In het algemeen kan de overeenkomst van verzekering een burgerlijk en een handelskarakter hebben, zowel in hoofde van de verzekeraar als van de verzekeringnemer. Voor de invordering van premies telt de vraag, wanneer de verplichting in hoofde van deze laatste het ene of het andere karakter heeft voor de bepaling van de bevoegdheid van de rechter.

De verbintenis is uiteraard van burgerlijke aard voor de verzekeringnemer die geen koopman is (ook voor maatschappijen ter uitbating van mijnen en groeven).

Is hij een handelaar, dan is het contract voor hem van commerciële aard, indien het is aangegaan in het belang van zijn handel, althans indien de verbintenis niet vreemd is aan zijn handel ⁽¹⁵²⁾. Daarbij valt te bedenken, dat behoudens tegenbewijs een vermoeden bestaat, dat de verplichting een handelskarakter heeft ⁽¹⁵³⁾.

Indien een handelaar een verzekering afsluit voor een motorrijtuig mag worden verondersteld, dat hij het in zijn handel gebruikt, al zou het ook voor privédoeleinden worden gebezigd, maar tegenbewijs is toegelaten ⁽¹⁵⁴⁾.

2. Ten aanzien van de bevoegdheid «ratione loci» is art. 43bis W.v.B.Rv (titel «bevoegdheid») van toepassing. Bevoegd is de rechter van de woonplaats van de verzekerde ⁽¹⁵⁵⁾.

De term «verzekerde», in het algemeen van meer- of minderjarige betrekking, duidt in dit geval de verzekeringnemer aan ⁽¹⁵⁶⁾.

3. Voor de bepaling van het rechtsgebied zijn de gebruikelijke regels van de wet van 25 maart 1876 toepasselijk.

Het kan voorkomen dat de verzekeringnemer, gedagvaard tot betaling van premie, het contract zelf betwist, bijvoorbeeld door te beweren, dat hij het geldig had opgezegd. In dit geval wordt het rechtsgebied bepaald door het totaal van de premies, verschuldigd voor de looptijd van het contract, te berekenen ⁽¹⁵⁷⁾.

4. De rentevoet, toepasselijk voor de berekening der moratoire interesten (art. 1153 B.W.), is afhankelijk van het burgerlijk of koophandelskarakter van de vordering in hoofde van de eiser van de premie, in casu de verzekeraar ⁽¹⁵⁸⁾.

Elke verzekeringsonderneming op premies is handelaar (art. 2 W.v.K.), in tegenstelling tot de verenigingen voor onderlinge verzekering, hoewel in feite vele daarvan beogen hun leden winst te bezorgen en hun burgerlijk karakter daardoor verliezen ⁽¹⁵⁹⁾.

Vaak verzuimen de maatschappijen hun verzekerden de ingebrekestelling, nodig om de moratoire interesten te laten lopen, te zenden. Het aangetekend schrijven, dat volgens lid 3 van artikel 12, modelcontract, vereist is om de gevolgen der niet betaling te laten intreden (infra, nr 22.3), kan daartoe niet dienen, omdat verzekerde op het ogenblik der verzending zijn premieschuld nog niet als eisbaar heeft te beschouwen (infra, nr 22.6).

Krachtens de wetgeving ter zake van deze materies ⁽¹⁶⁰⁾ zijn o.m. niet vatbaar voor beslag of cessie bij invordering van premieschuld de vergoedingen, uitkeringen of renten betreffende werkongevallen, gezinsvergoedingen en pensioenen van werklieden of bedienden, terwijl beslag evenmin mogelijk is op alimentatieuitkeringen (art. 581 W.v. B.Rv).

De mogelijkheid is beperkt inzake loon door de wet van 18 augustus 1887, welke van openbare orde is. Het maximum beschikbaar, op straffe van nietigheid, voor beslag is 1/5, voor cessie 2/5 van het loon, zodat het totaal beschikbaar voor beslag en cessie samen 3/5 gedeelte bedraagt (artikel 1), met als plafond een bedrag van 72.000 frank (artikel 2, ingevoegd bij Besluitwet van 28 februari 1947), terwijl het excedent vrij beschikbaar is.

Verscheidene beslagleggers tezamen zien hun respectievelijke vorderingen, tot het beloop van hun individueel beslag, pondspondsgewijze verdeeld (er bestaat hier geen voorrang).

Cessie moet bij deurwaardersexploit worden betekend; de eerst betekende vordering wordt als schuldeiser beschouwd (art. 1690 B.W.) en deze gaat dus vóór op de overige ⁽¹⁶¹⁾.

Volgt beslag op cessie, dan is de beslaglegger in zoverre zonder verhaal, daar tot het beloop van het gecedeerde gedeelte van het loon dit in het vermogen van de cessionaris is overgegaan.

Omgekeerd bestaat geen rangorde, indien het beslag aan de cessie voorafgaat. Derhalve vindt ponspondsgewijze verdeling plaats (eventueel na 2/5 te hebben ontvangen, zo de cessie meer dan het beslagbare deel omvat).

De werkgevers zijn verantwoordelijk voor een juiste verdeling, daar ze zich eventueel blootstellen aan de verplichting bij onregelmatigheden zelf te betalen aan de beslagleggers of cessionarissen (art. 571 W.v. B.Rv. (161a)).

6. De inningskosten worden impliciet door art. 12 lid 5, modelcontract ten laste van de verzekeringnemer gelegd. Dit punt behoeft geen bevestiging, wanneer het om de gerechtskosten gaat (art. 130 W.v.B. Rv.). De bepaling strekt dan ook in de eerste plaats om de voorwaarden voor de beëindiging van de schorsing bij niet betaling van de premie te stellen (infra nr 24.5).

Genoemd artikel zou echter kunnen worden ingeroepen om ten laste van de verzekerde te brengen de (geringe) bedragen voor de inning langs de post. Weliswaar maakt de verzekeraar die kosten om te voldoen aan het karakter van haalschuld, maar deze zijn ten laste van de schuldenaar (art. 1248 B.W.).

De maatschappij kan tenslotte met de medegeïnteresseerde tussenpersoon overeenkomen, dat de inningskosten met hem worden gedeeld, bijzonder wanneer de laatste op gerechtelijke invordering aandringt.

7. Geldt het privilege of voorrecht, dat de maatschappij op grond van art. 23 van de wet van 11 juni 1874 voor twee jaarpremies wordt verleend, ook voor de premie inzake de verplichte autoverzekering?

Het voorrecht moet, volgens de tekst, worden uitgevoerd op de «verzekerde zaak». Indien voor de interpretatie van deze term in een andere bepaling van dezelfde wet (zie supra, nr 17.9) kon worden geaanzeld, moet het antwoord op de gestelde vraag beslist ontkennend luiden (162).

Men kan er immers over twisten, of wel het vermogen van de verzekerde het voorwerp van het contract uitmaakt (supra, nr 5.2), in elk geval mag het «verzekerde» motorrijtuig niet als zodanig worden beschouwd. Uiteraard is evenmin het ganse vermogen van de schuldenaar onderworpen aan een voorrecht.

19. Verjaring.

1. De actie tot betaling van de premie verjaart na 3 jaar (art. 32, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen). Het modelcontract verkort deze termijn niet.

De korte verjaringstermijn berust, volgens de voorbereidende werken van genoemde wet, niet op een vermoeden van betaling, maar op de gedachte, dat een lange termijn partijen in de onmogelijkheid kan brengen bewijsmateriaal (in geval van schade) te verzamelen (163).

Bij schulderkenning loopt een nieuwe verjaring van 3 jaar (164) en niet een van 30 jaar, gezien geen schuldvernieuwing plaats heeft (165).

2. Een bijzonder geval is de terugvordering door de verzekeringnemer van ten onrechte betaalde premies.

Is hierop de (korte) termijn van artikel 32 toepasselijk? Het antwoord is bevestigend, zo men aanneemt

dat de vordering voortvloeit uit de verzekering, ontkennend bij andere fundering van de actie (166).

D. De gevolgen der niet-betaling (op contractueel vlak).

20. Inleiding.

We hebben gezien, dat de verplichting van de verzekerde tot betaling van de premie in de verzekeringsovereenkomst, die een wederkerig contract is, de functie heeft van «oorzaak» van de tegenprestatie van de verzekeraar, die dekking moet verlenen.

Contractueel bestaat de premieschuld uit het totaal van de samenstellende elementen. Het betreft hier een fundamentele verplichting, vooral als men die beschouwt in het raam van de verzekeringsoperatie, d.i. in haar technische functie, welke niet zozeer strekt tot dekking van de individuele verzekerde als wel tot veiligheid van de mutualiteit der verzekerde subjecten.

Deze betekenis van de premiebetaling is nog toegevoegd in het stelsel van de verplichte autoverzekering (167). In de facultatieve verzekering hebben partijen zich slechts door «egoïstische» motieven laten leiden (168), bijzonder de verzekerde, hetzij deze op het oog heeft zijn vermogen in stand te houden dan wel dat men met moderne auteurs (169) hem als oogmerk zijn juridische veiligheid toeschrijft. De wet van 1 juli 1956 heeft daarin een grondige verandering gebracht, gezien als haar eerste doel mag worden aanzien het verschaffen van juridische bescherming van een derde in het contract, t.w. de «benadeelde persoon» in haar terminologie (170).

Het merkwaardige van de techniek van de wet is wel, dat zij deze bedoeling verwezenlijkt met de «vrije verzekering» als instrument, een feit waaraan een reeks van belangrijke consequenties zijn verbonden. Een daarvan is de omvorming (sommigen spreken zelfs van «ontaarding») van de vrije aansprakelijkheidsverzekering (171).

Het zou van kortzichtigheid getuigen uitsluitend de rol van de verzekeraar hierbij te betrekken. Weliswaar heeft de wetgever van 1956 diens zware, extra-contractuele verplichtingen «gecompenseerd» door de mogelijkheid van verhaal op de verzekerde open te laten (artikel 11, lid 2), maar het is duidelijk, dat bij gebreke van afdoende beschermingsmaatregelen tegen de organiseren van de insolventie van laatstgenoemde (172), dat verhaal dikwijls een «dode mus» zal blijken te zijn.

Het belangrijke gevolg daarvan is, dat de verzekeringnemer, nillens willens, participeert aan de rolverschuiving van de vrije verzekering. De premiebetaling, contractuele verbintenis binnen de individuele verhoudingen, wordt in haar betekenis op een hoger vlak geheven: zij wordt *onmisbaar* voor een goed functioneren van het stelsel der verplichte verzekering.

De gevolgen, verbonden aan het niet voldoen van de premie, zijn dan ook bijzonder zwaar, zowel op contractueel als op wettelijk gebied. Ze zijn, wel te verstaan, niet identiek. De eerste moeten intreden om de tweede mee te brengen.

21. De eerste premie.

De polissen voorzien in het algemeen als sanctie op de niet betaling van de eerste premie hetzij dat de maatschappij geen waarborg is verschuldigd, hetzij dat de overeenkomst niet tot stand komt (173).

Niets daaromtrent treffen we aan in het modelcon-

tract, dat zelfs niet bepaalt op welk ogenblik de overeenkomst geacht wordt te zijn gesloten (bijvoorbeeld door ondertekening van de polis). Hier moeten dus de gewone regels, geldend voor consensuele contracten (supra, nr 3.1), worden toegepast (174).

Maar de betaling van de eerste premie (175) kan somtijds worden aanzien als uiting van de vaste wil van de verzekeringnemer de polis te aanvaarden (176) en aldus de overeenkomst doen ontstaan (177). Deze functie heeft de eerste premie in het bijzonder, wanneer de verzekerde een zogenaamde « voorlopige dekking » werd verleend (178).

Partijen kunnen ook in de « bijzondere voorwaarden » van hun polis een speciale regel voorzien, die dekking dus afhankelijk stellen van de betaling der eerste premie of zelfs deze bedingen als een ontbindende of opschortende voorwaarde (179).

In verband met het afleveren van dekkingsbewijzen bij het aangaan van de verzekering wijs ik nog op de bijzondere gevolgen, die hieraan vastzitten (infra, nr 26.3).

22. De formaliteiten.

1. De in verband met het intreden der gevolgen voorziene formaliteiten vinden we beschreven in artikel 12 lid 2 t/m 5, waarvan de tekst luidt:

« De premie is haalschuld. Een verzoek om de premie en de bijkomende bedragen te betalen staat nochtans gelijk met het aan huis aanbieden van de kwittantie.

In geval van niet betaling, zendt de Maatschappij aan de verzekeringnemer een waarschuwing, bij aangetekend schrijven over de post, waarbij hem veertien dagen uitstel wordt verleend om de premie en de bijkomende bedragen te vereffenen. Door het enkel verstrijken van deze termijn is de dekking ten aanzien van de verzekerde van rechtswege geschorst en zulks vanaf de vervaldag van de premie.

Het gedeelte zowel van de onbetaalde premie als van iedere premie vervallen gedurende de schorsingstermijn, dat betrekking heeft op een niet gelopen risico is aan de Maatschappij als boete wegens verwijl, verschuldigd. De boete wegens verwijl is haalschuld in dezelfde voorwaarden als bij lid 2 hierboven bepaald is, maar zonder toepassing van de waarschuwing en van het uitstel voorzien bij lid 3.

De dekking zal niet eerder opnieuw een aanvang nemen dan op de dag na de volledige betaling van de verschuldigde bedragen en van de inningskosten ».

2. Dat de premie haalschuld is, hebben we reeds gezien (supra, nr 10). De maatschappij moet dus het bewijs leveren, dat zij de premie heeft laten innen door eigen personeel (betaalde incasseurs), de tussenpersoon gelast met de inning of nog door de post, ofwel dat zij althans vruchteloos verzekerde heeft verzocht om te betalen. M.i. vervalt dat vereiste, indien de verzekeringnemer bij of na de vervaldag te kennen had gegeven de premie niet te kunnen of willen betalen.

Een aanbod tot gedeeltelijke betaling staat gelijk met een weigering tot betalen (supra, nr 9.2, voor erfgenamen, zie supra, nr 16.4). Anderzijds mag verzekerde weigeren te betalen of stilzitten, zolang niet voldaan is aan het vereiste der « querabiliteit » (180).

3. De verzending door de maatschappij van een waarschuwing per aangetekend schrijven is een beding, dat een afwijking betekent van het beginsel « dies interpellat pro homine » (art. 1139 B.W.). De

bepaling in kwestie dient strikt te worden nageleefd en met name moet de brief het uitstel van 14 dagen verlenen (181).

Vóór het verstrijken van de termijn behoeft verzekeringnemer niet te betalen, maar bij niet voldoening uiterlijk op de 14e dag na de dag der verzending van de waarschuwing is de verzekeringnemer in gebreke en vangen de gevolgen der niet betaling aan (182).

Van belang is nog, dat de betaling rechtstreeks aan de maatschappij dient te gebeuren, wanneer — zoals normaal het geval is — het kwijtschrift weer in haar bezit gekomen is. Betaling aan de tussenpersoon zou dan normaal niet geldig zijn (verg. supra, nr 12.6 onder a), zou trouwens de mogelijkheid tot fraude openlaten.

Ik merk nog op, dat in de praktijk de verzekerde dikwijls een zeer ruime speling wordt gegeven. Wanneer de tussenpersoon de te innen kwittantie eerst bij het einde van de inningsperiode (1 tot 3 maanden) aan de maatschappij terugzendt, deze op haar beurt de post nog eens inschakelt en dan een periode van 14 dagen heeft, kan het uitstel feitelijk over een tijdsperiode van 4 maanden lopen (verg. hieromtrent supra, nr 12.6 onder d).

4. Omtrent de formaliteiten te vervullen tijdens de schorsing rijzen twijfel en moeilijkheden (183), die gelukkig door de uitdrukkelijke tekst van het modelcontract verdwijnen.

De tijdens de schorsingsperiode vervallen premies blijven het karakter van haalschuld dragen en behoren dus aan huis worden geïnd. Hier zal de maatschappij echter gewoonlijk volstaan met een (lieft aangetekend) verzoek om betaling van de nieuwe premie. Ze is er, terecht, van ontslagen een officiële waarschuwing te zenden, zodat de verzekerde geen enkel uitstel geniet, indien tenminste de brief tijdig werd verzonden.

Van meer praktische betekenis en ter voldoening aan het vereiste van de goede trouw bij de uitvoering van de overeenkomst (art. 1134 lid 3 B.W.) is, dat de maatschappij, vooral bij ontvangst van deelbetalingen, telkens haar verzekerde inlicht over de juiste stand van de rekening en van de instandhouding van de schorsing van de waarborg (184).

5. Indien de rechter gemak van betaling heeft toegestaan, worden de fracties van de schuld waarvoor deze gunstmaatregel geldt, omgezet in een brengschuld (185). Voor de overige premies of gedeelten daarvan behoren derhalve de hiervoor uitgestippelde formaliteiten te worden nagekomen (nr 22.2 en 22.4).

Wanneer het uitstel of het gemak van betaling vanwege de maatschappij wordt verleend, verandert zulks op zichzelf niets aan de voorgeschreven formaliteiten. Gebeurt het vóór het intreden van de schorsing, dan is met name een ingebrekestelling nodig. In elk geval kan uitdrukkelijk zijn bedongen, dat de premies of gedeelten daarvan in een brengschuld worden omgezet.

Voor de overige gevolgen van rechterlijk of minnelijk uitstel, mag ik de lezer verwijzen naar de nrs 23.4, 23.5, 24.2, 24.3 en 25.5 (schorsing, boetebeding en opzegging).

6. Is aan al de genoemde formaliteiten voldaan en in zoverre ze zijn vervuld, dan treden de verschillende gevolgen op contractueel vlak van de niet betaling der premie (of van de vervallen fractie van de premie) in:

1° schorsing van de waarborg (infra, nr 23);
 2° moratoire interesten, evenwel gekoppeld aan de eisbaarheid van de premieschuld, mede in verband met een eventueel verleend uitstel of gemak van betaling (zie hierover supra, nr 18.4);

3° verschuldigheid, als boete, van de niet betaalde vervallen of nog te vervallen premies of fracties daarvan (infra, nr 24), alsmede van de inningskosten (supra, nr 18.6);

4° mogelijkheid voor de maatschappij de polis op te zeggen of te laten ontbinden (infra, nr 25).

7. Op het bestaan van eigen voorschriften inzake de zogenaamde vervoersbranche en in het bijzonder op de handhaving van de desbetreffende wetgeving, tenminste voorlopig, naast de algemene verplichte verzekering, werd reeds eerder gewezen (supra, nr 15.7).

Bedoelde voorschriften spruiten niet alleen voort uit de wettelijke reglementering (die van openbare orde is) en uit de zogenaamde Ministerieepolissen (die door het modelcontract werden vervangen), maar ook uit het toezicht van de overheidsdiensten. Vermits deze laatste zich steunen op hun controle-bevoegdheden maar anderzijds sommige instructies, niet vrij van een zekere willekeur, aanvechtbaar zijn (of waren), is het begrijpelijk, dat de daaruit voortkomende problemen van delicate aard zijn.

Ik bepaal mij hierbij natuurlijk tot de punten die met ons onderwerp in verband staan:

1° In de «type-polissen» van alle branches kwam de bepaling voor, dat de vervalldag minstens 16 dagen vooraf aan de verzekeringnemer moet worden herinnerd; men treft een dergelijke tekst niet aan in het modelcontract.

2° Teneinde de schorsing te doen intreden (infra, nr 23.6), was ook een procedure van voorafgaande ingebrekestelling voorzien, waarvoor thans de waarschuwing van het modelcontract in de plaats is gekomen.

De controlerende overheid meent echter, dat deze procedure niet kan worden toegepast op de branches «vervoer van zaken voor eigen rekening», «huurwagens», «klantenvervoer» (ziekenhuizen enz.) en «personeelverzorger» (werkgevers) (186). Zij grondt haar stelling op het feit, dat artikel 17/6 van het Algemeen Reglement (Regentsbesluit van 14 november 1947) bij de beschrijving van voormelde procedure geen gewag maakt van die takken.

Dit is m.i. geweld aandoen aan een tekst, welke van strikte uitleg (strafwetgeving) is en schorsing voor de takken in kwestie niet uitdrukkelijk uitsluit. Het modelcontract maakt in elk geval geen onderscheid.

In plaats van de schorsing moet, volgens de controledienst, telkens de polis worden opgezegd, wil de maatschappij van haar dekkingsverplichting zijn ontslagen. Wel is hij bereid de verzekeringsmaatschappijen voor bedoelde takken te «helpen» bij de inning van de premies, maar de hierbij beoogde maatregelen (187) slepen zo lang aan, dat het voor de verzekeraar weinig aantrekkelijk is deze in acht te nemen.

3° Voor de branches, waarvan de polis kan worden geschorst (dat zijn dus «vervoer van zaken voor rekening van derden», «autobus- en autocardiendiensten» en «taxis»), dient bovendien, ook momenteel nog, een kennisgeving te worden gezonden aan het Ministerie van Verkeer en, voor de laatste, aan de burgemeester van de woonplaats van de taxi-uitbater. Eerst dan treden de gevolgen in.

Deze kennisgeving heeft ten doel de autoriteiten

(rijksmacht e.d.) in staat te stellen intussen passende maatregelen te nemen om vergunningen in te trekken e.d.

23. Schorsing van de waarborg.

1. De schorsing (150), als belangrijkste sanctie der niet betaling van premie, is een oplossing welke te verkiezen valt boven een vordering tot ontbinding (ex nunc) van de overeenkomst met eventuele schadeloosstelling (art. 1184 B.W.). Ze past immers het best aan bij het successief karakter van het contract (188) en is meest aangewezen middel om de verzekerde te dwingen tot nakomen zijner verbintenissen, zo noodzakelijk uit technisch oogpunt (supra, nr 20).

Sommigen zien in de clause een rechtsverval *lato sensu* (189), anderen aanzien de schorsing als een boetebeding (190) en verwarren haar met het verschuldigd blijven van de premie, een werkelijk boetebeding (infra, nr 24.1).

In werkelijkheid gaat het om een toepassing van de «*exceptio non adimpleti contractus*» (191), maar in deze zin, dat de wederpartij (de verzekeraar) haar prestatie niet uitstelt (in de verzekering zou de exceptie dan haar uitwerking missen!), maar onherroepelijk voor de duur van de schorsing weigert: *quod factum est infectum fieri nequit* (192). Gelijk reeds werd opgemerkt, past dit weermiddel in het wederkerig karakter van de overeenkomst (supra nrs 4.2 en 4.3), die ook een doorlopend contract is.

2. En opdat dienaangaande geen misverstand zou bestaan, bepaalt het modelcontract (art. 12 lid 3 i.f.), dat de schorsing plaats heeft vanaf de vervalldag van de premie, respectievelijk de vervallen fractie daarvan (193).

Hoewel het in de aard van de genoemde exceptie ligt, dat ze geen terugwerkende kracht heeft, kan men zich afvragen of hierop voor de verzekering geen uitzondering zou moeten bestaan (194).

3. De beslissing van de rechter de schuldenaar gemak van betaling te verlenen (art. 1244 lid 2 B.W.) heeft volgens de rechtspraak (195) het belangrijke gevolg de schorsing, ingetreden als sanctie voor het niet voldoen van die schuld, teniet te doen.

De opvatting is bestreden (196), volgens anderen (197) ten onrechte, omdat het rechterlijk uitstel inderdaad bepaalde effecten van de overeenkomst kan wijzigen.

4. Wanneer de maatschappij een minnelijk uitstel of gemak van betaling toestaat, heeft dit in principe voor een reeds opgelopen schorsing van de waarborg geen gevolg. Zij wijkt immers slechts af van de gunst van art. 1244 lid 1, d.w.z. zij stemt toe de premieschuld in gedeelten te ontvangen.

Maar zij doet er verstandig aan hieromtrent bij haar verzekerde geen enkel twijfel te laten rijzen en dus, eventueel, uitdrukkelijk te bedingen, dat de schorsing gehandhaafd wordt. Dit geldt trouwens in het algemeen, wanneer verzekerde zekere aflossingen doet, vooral indien verscheidene premies zijn te verhalen. Men raadplege ook hetgeen gezegd is over de formaliteiten gedurende de schorsing (supra, nr 22.4).

Het is ook duidelijk, dat uitstel of gemak van betaling, toegestaan voordat schorsing is opgelopen, deze niet doet ontstaan, indien verzekerde zich precies aan de afspraken houdt. Maar natuurlijk kan hiervan uitdrukkelijk worden afgeweken.

5. Over de formaliteiten eigen aan de vervoersbranche is al hiervoor (nr 22.7) gesproken.

Ik herinner er op deze plaats aan, dat de controle-dienst van de overheid de schorsing slechts aanvaardt voor de takken «vervoer van zaken voor rekening van derden», «autobus- en autocardiendiensten» en «taxis». Voor de andere takken, die onder de reglementering vallen, zou de maatschappij zich slechts aan dekking kunnen onttrekken door haar polis op te zeggen. Uiteraard is schorsing van het contract zelf toegestaan.

De bepalingen uit het Algemeen Reglement (art. 17/6, Regentsbesluit van 14 november 1947), die de toegestane schorsing ten aanzien van de benadeelde personen doen werken 16 dagen na de verzending der vereiste kennisgevingen, zijn echter achterhaald door de wet van 1 juli 1956 (art. 6 lid 1 j. art. 11 lid 1). Zie hierover nader onder nr 27. 249).

24. Boetebeding.

1. Het tweede gevolg op contractueel vlak van de niet betaling der premie is, dat gedurende de schorsingstermijn vervallen premies of fracties van premies, met inbegrip van de onbetaalde, betrekking hebbende op een niet gelopen risico (er is immers schorsing), aan de maatschappij als «boete wegens verwijl» zijn verschuldigd (art. 12 lid 4, modelcontract).

Omtrent de formaliteiten, die zijn na te komen t.a.v. die premiebedragen (de term «premie» is eigenlijk niet goed van pas), zie supra, nr 22.4. Voor het behoud der premie bij opzegging, zie men infra nr 25.1 en 25.9.

Onderhavig beding vindt haar verantwoording in de techniek van de verzekeringsoperatie: de verzekerde die niet verplicht zou zijn de later vervallen premies in de schorsingstijd te voldoen, zou zich op een gemakkelijke manier van zijn contract kunnen ontdoen, terwijl de verzekeraar er op had gerekend alle premies te innen (198).

Maar de verplichting is niet gegrond op «verwijl» (term van de polis), gelijk de verwijlinteressen, maar op een schadevergoeding gelijk aan het verschuldigde premiebedrag. De clause heeft als zodanig het karakter van een boetebeding (art. 1226 B.W.), waarvan de geldigheid niet valt te betwisten, al is het op het eerste gezicht merkwaardig dat de wederpartij, zelf niet gehouden tot presteren, de «prestatie» van de andere partij kan eisen (199).

2. Quid, indien de rechter op grond van art. 1244 lid 2 B.W. de schuldenaar van de verzekeraar gemak van betaling verleent? Kan hij tevens het boetebeding voor de schorsingsperiode opheffen (200)? De vraag is overbodig voor de premies, waartegenover dekking staat, indien de rechter de schorsing tenietdoet. Maar de kwestie rijst, wanneer de verzekeraar, de waarborg geschorst zijnde, dagvaardt tot betaling van alle tijdens de schorsing vervallen premies. In dit geval dient de rechter de uitdrukkelijk in de polis bedongen boete-clausule te eerbiedigen. De eventueel reeds gebeurde schaden blijven dan ten laste van de verzekeringnemer.

3. Bij minnelijk uitstel of gemak van betaling blijft in principe het boetebeding eveneens overeind. De maatschappij dient echter terzake, gezien de vereiste goede trouw bij de uitvoering van de overeenkomst, de voorzorg te nemen zulks uitdrukkelijk te stipuleren.

Noodzakelijk is dat, wanneer uitstel wordt gegeven, voordat schorsing is ingetreden. In het andere geval

moet verzekeringnemer klare wijn omtrent zijn lot worden geschonken, ook tijdens het verrichten van deelbetalingen, vooral zo deze zich over verscheidene premies uitstrekken.

4. De vraag, of de bemiddelaar aanspraak kan maken op commissie of provisie over de als boete ontvangen premiebedragen, dient m.i. strikt genomen ontkennend te worden beantwoord (201). Het commerciële inzicht van de maatschappijen brengt deze er echter gewoonlijk toe hiervan af te wijken.

5. Omtrent de beëindiging van de schorsing van de waarborg bepaalt het modelcontract (lid 5, art. 12), dat deze eerst een feit is daags na de volledige betaling van de verschuldigde bedragen en van de in-ningskosten.

Hier zou elk woord kunnen worden onderstreept: zolang de laatste frank van de totale schuld, die verschillende posten omvat, niet is voldaan, bestaat geen aanspraak op dekking. En deze neemt eerst een aanvang de dag erna, om bedrog te omzeilen, naar men mag aannemen te 0 uur, hoewel soms de polissen van middaguur tot middaguur lopen.

Van belang is nog even op te merken, dat de premies voor alle risico's met de bijkomende kosten dienen te zijn betaald om de schorsing, die «ondeelbaar» is (70), ten aanzien daarvan op te heffen.

De schorsing, en in het algemeen alle contractuele gevolgen van de niet betaling van premie, kunnen nog op een bijzondere manier ongedaan worden gemaakt, t.w. wanneer de maatschappij zonder enig voorbehoud doorgaat haar verplichtingen tegenover de verzekerden na te komen. Een treffend voorbeeld daarvan is de aflevering van een dekkingsbewijs of eenvoudig het in het bezit van de verzekeringnemer laten daarvan. Dit geval zal echter in een ander verband breedvoeriger worden besproken (zie infra, nr 26.1).

25. Opzegging.

1. Artikel 30 onder 1, modelcontract bepaalt: «(De Maatschappij kan het contract opzeggen:) in geval van niet betaling van de premie, van bijpremies of van andere bijkomende bedragen; dit recht kan uitgeoefend worden vanaf de dag van het verzenden van de waarschuwing bedoeld bij artikel 12 tot op de dag waarop de verschuldigde sommen volledig zullen betaald zijn»; en in het slotlid: «Het contract houdt op gevolg te hebben ten aanzien van de verzekerde veertien dagen na de kennisgeving van de opzegging; het premiegedeelte dat overeenstemt met de periode tijdens welke alle risico's hebben opgehouden te lopen, wordt door de Maatschappij terugbetaald, behalve in het geval van nr 1 hiervoren».

2. Het slotlid van dit artikel bevat de logische bepaling, dat bij opzegging wegens niet betaling van premie geen restitutie, gelijk in de andere gevallen, geschiedt en sluit dus aan bij het boetebeding, dat in het vorig nummer werd behandeld.

Maar het heeft ook enige zelfstandige betekenis omdat het kan voorkomen, dat de schorsing van de waarborg is opgeheven (met name bij rechterlijk uitstel of bij uitstel, minnelijk door de maatschappij verleend onder voorbehoud van het recht van art. 30/1) of is weggevallen (in geval van schorsing van het contract, wanneer intussen het motorrijtuig buiten gebruik is gesteld e.d.)

De clausule is overigens volkomen wettig, vloeit trouwens voort uit de ondeelbaarheid en is niet strijdig met art. 10, wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen (202).

3. De commentaren zijn het erover eens, dat de tweede bepaling onder 1 van artikel 30 niet logisch is (203). Ze merken terecht op, dat de maatschappij, die het recht heeft de opzegging te doen tegelijk met de verzending van de waarschuwing van artikel 12 lid 3, feitelijk aan haar verzekeringnemer geen uitstel van 14 dagen geeft.

Toch is m.i. de beperking niet buitensporig te noemen. Immers, indien in het algemeen de schorsing van de waarborg het beste past bij het successieve karakter van de overeenkomst (supra, nr 4.3), dan kunnen er niettemin ernstige motieven (bijvoorbeeld bij slecht schadeverloop) aanwezig zijn voor de verzekeraar om zich onmiddellijk van het contract te ontdoen, zelfs wanneer de verzekerde zich bereid toont de premie binnen 14 dagen te voldoen (vgl. ook infra, nr 27.5). Ik meen dan ook, dat de opzegging, gedaan alvorens verzekerde zijn (volledige) schuld heeft voldaan en zulks zelfs binnen de termijn van 14 dagen, haar normale uitwerking moet hebben (204).

Hoewel uit de polistekst niet duidelijk blijkt, dat ook de inningskosten moeten zijn voldaan, wil het recht van opzegging vervallen, meen ik dat dit toch uit de ratio van de bepaling volgt. De opzegging is namelijk een van de gevolgen der niet betaling en kent hetzelfde lot als de schorsing voor wat de aflossing van de schuld betreft.

4. Volledigheidshalve zij opgemerkt, dat ook de verzekeringnemer, die zijn contract als een te zware financiële last zou ondervinden, zijn polis kan opzeggen, ook al zou deze intussen zijn geschorst (205), natuurlijk onder de voorwaarden van lid 2 van artikel 29 van het modelcontract (205).

5. Een eventueel verleend rechterlijk uitstel (art. 1244 lid 2 B.W.) ontnemt de verzekeraar niet het recht van opzegging, al doet het de schorsing van de waarborg te niet. De polisbepalingen in kwestie koppelen immers dat recht niet aan het al of niet bestaan van de schorsing, maar uitsluitend aan het verzonnen zijn van de «waarschuwing».

6. Het behoeft verder geen betoog, dat verzekerde uit het «stilzitten» van de maatschappij nopens de inning van de premie, niet haar wil of voornemen kan afleiden om de verzekering op te zeggen (207).

7. Moet de opzegging per aangetekend schrijven geschieden? Artikel 35, modelcontract stelt als enige voorwaarde, dat de kennisgeving wordt gedaan aan het laatste adres, dat de maatschappij ter kennis is gebracht. In elk geval geldt het hier een zaak van bewijsoverlevering, zodat de erkenning van de ontvangst der kennisgeving volstaat (208). Ook een niet getekende opzeggingsbrief is geldig, mits de strekking voldoende duidelijk is (209).

In de vervoersbranche, en wel de takken «autobusdiensten», «taxis» en «vervoer van zaken voor rekening van derden», dient de opzegging echter wél per aangetekend schrijven over de post te worden gedaan. Bovendien behoort tezelfdertijd, zoals van elke beëindiging van dekking, kennisgeving te worden gedaan aan de burgemeester van de woonplaats van verzekeringnemer (taxis) of aan het Ministerie van Verkeerswezen (overige). Dit alles volgt uit art. 17/6 van het

Besluit van de Regent van 14 november 1947 (Algemeen reglement).

Volgens de opvatting van de controledienst is trouwens de opzegging voor de hiervoor niet genoemde, gecontroleerde branches het enige middel voor de maatschappij om zich in geval van niet betaling van premie te bevrijden van de doorlopende dekking (vgl. supra, nr 22.7).

8. Sommigen (210) menen, dat de opzeggingsclausule uitkomst biedt, gezien de onmogelijkheid voor de verzekeraar de ontbinding van het contract op grond van art. 1184 B.W. uit te lokken.

Weliswaar behoort de verzekeringsovereenkomst tot de kanscontracten, zodat ontbinding ex tunc is uitgesloten, maar niets belet deze ex nunc uit te spreken (211), verg. supra, nr 4.2.

9. Het modelcontract (art. 30/2) voorziet nog in een bijzondere mogelijkheid voor de maatschappij om opzegging te doen in geval van «faillissement of kennelijk onvermogen van de verzekeringnemer». De premieruggave is dan integraal (slotlid van art. 30).

Het geval zal zich eerder zeldzaam voordoen (212), want de maatschappij heeft er bij niet betaling van premie, voordeel bij de weg van art. 30/1 te bewandelen. Men zou zich echter kunnen indenken, dat de manier is aangewezen, indien moeilijkheden in verband met verhaal van eventuele schaden worden gevreesd. Het voordeel bestaat o.m. in het omzeilen van complicaties, die zich kunnen voordoen in een situatie, welke niet helemaal past bij de terminologie van de genoemde bepaling, gezien haar beperkte toepassing (213). Wat de mogelijke situaties aangaat, het volgende.

Deconfiture (kennelijke staat van onvermogen), waarvan de wet ons geen definitie geeft, is de feitelijke toestand van de niet-handelaar (214), wiens vermogen niet volstaat voor de betaling zijner schulden, anders gezegd: wiens passief het actief overtreft.

Faillissement is te omschrijven als een rechtstoestand, die uit een vonnis voortvloeit en volgens welke de schuldeisers, gegroepeerd, zijn versmolten in een massa waarvan de belangen zijn toevertrouwd aan een bijzondere lasthebber (de curator), gelast met de vereffening van de goederen van de failliet-koopman (215).

Het rechterlijk (vroeger: preventief) concordaat beoogt een faillissement te voorkomen en de daarmee gepaard gaande inconvenienten te vermijden. Het is een overeenkomst betreffende de goederen, gesloten onder toezicht en met het fiat van de rechtsmacht, tussen een ongelukkige en te goeder trouw zijnde schuldenaar-koopman, die zijn betalingen heeft stopgezet, en diens schuldeisers, die beslissen met wettelijke meerderheden (216).

Wanneer men artikel 30/2, modelcontract letterlijk en beperkend uitlegt, kan bezwaarlijk het geval van de koopman die een concordaat heeft verkregen, daarvoor worden gebracht. Er kunnen immers voldoende waarborgen zijn, dat de schuldenaar aan zijn verplichtingen zal (blijven) voldoen. Bovendien verdient deze oplossing de voorkeur bij toepassing van art. 1162 B.W. (twijfel in het nadeel van wie bedingt, de verzekeraar).

10. Anders is dit bij de toepassing van artikel 29 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen, waarvan de woorden «failliet gaan» in extensieve zin plegen te worden uitgelegd. Het is daar de kennelijke staat van onvermogen en omvat dus volgens sommigen alle genoemde situaties (217), met uitzonde-

ring van de staat van vereffening, volgens anderen met uitsluiting van het concordaat ⁽²¹⁸⁾.

Ik sluit mij bij de laatste opvatting aan, omdat het vereiste van borgstelling voor de premies te vervallen na het faillissement wijst op het uitzonderlijk recht van de maatschappij op verbreking van de overeenkomst, ergo op het beperkte karakter van de geciteerde wettelijke bepalingen. Ik zou zelfs deze willen reserveren voor de failliete koopman, want de ratio van de borgstelling is stellig, dat de maatschappij, welke haar niet zou ontvangen, er belang bij heeft het contract te verbreken, omdat ze anders het risico loopt niet of gedeeltelijk te worden voldaan ⁽²¹⁹⁾.

11. Tenslotte rijst nog de vraag of de verzekeraar na de faillietverklaring onmiddellijk aanspraak kan maken op alle nog te vervallen premies (verg. art. 450 W.v.K., en art. 1188 B.W.).

Het antwoord is ontkennend, daar de onderscheidene premies opvolgende verplichtingen uitmaken ⁽²²⁰⁾. Overigens had het Hof van Cassatie in een oud arrest ⁽²²¹⁾ reeds beslist, dat de verschuldigde premies de wet van het dividend ondergaan ⁽²²²⁾.

E. De gevolgen der niet-betaling (op wettelijk vlak).

26. Inleiding.

In dit hoofdstuk worden de gevolgen van de schorsing van de waarborg ontleed, uit het oogpunt van het oppositieverbod en op het vlak van de verzekeringsplicht.

Die gevolgen kunnen echter worden doorkruist door de betekenis die moet worden gehecht, enerzijds aan het verzekeringsbewijs, anderzijds aan de begrippen «waarborg» en «dekking». Deze onderwerpen hebben evenwel slechts een zijdelings belang, zodat ik ze hier tamelijk summier behandel.

1. Het bestaan van verzekeringsattesten is inherent aan een verplicht stelsel en als controlemaatregel noodzakelijk voor het goed functioneren daarvan. Wij kennen een viertal officiële bescheiden met als gemeenschappelijk kenmerk, dat deze beogen het daarop betrekking hebbende motorrijtuig tot het verkeer op openbare terreinen in België toe te laten.

De eerste drie zijn voorgeschreven door de bepalingen van de wet van 1 juli 1956:

1e het bewijs van de in art. 2 § 1 voorgeschreven verzekering en waarvan de Koning de voorwaarden voor afgifte en intrekking zal bepalen (art. 17 lid 2);

2e het bewijs, dat op grond van art. 14 lid 3 wordt ontvangen door de Belgische Staat en de andere van de verplichting tot verzekering vrijgestelden voor het motorrijtuig dat ze zelf «dekken» en waarvan de voorwaarden voor afgifte en intrekking ook onder het genoemd artikel 17 lid 2 vallen;

3e het internationaal verzekeringsbewijs (I.V.B.), bekend als de «groene kaart», op vertoon waarvan de motorrijtuigen, die gewoonlijk in het buitenland zijn gestald tot het verkeer in België worden toegelaten zonder dat de in art. 2 § 1 voorgeschreven verzekering is afgesloten (artikel 2 § 2).

Bovendien bestaat een attest, t.w. het «zegel van de verzekeraar» dat wordt geplaatst op de aanvraag om inschrijving van een motorrijtuig of op de aangetekende brief, waarbij een wijziging van de vermelding van de houder van het inschrijvingsbewijs of de identificatie van het voertuig ter kennis van de Dienst van het Wegverkeer wordt gebracht (art. 6 K.B. van 26 okt. 1962).

Deze regeling is beschreven in art. 25 bis van het K.B. van 31 dec. 1953, ingelast bij art. 3 van het K.B. van 31 december 1956 ⁽²²³⁾.

Hierena komen slechts aan de orde het «nationaal» verzekeringsbewijs (art. 17 lid 2), het internationaal verzekeringsbewijs (art. 2 § 2) en het zegel van de verzekeraar, aangebracht in verband met de inschrijving van het motorrijtuig.

2. Ten aanzien van het nationaal verzekeringsbewijs (art. 17 lid 2) voorziet het modelcontract (art. 11), dat de maatschappij het aan de verzekeringnemer zal afleveren zodra hij aanspraak op dekking kan maken en dat deze zijnerzijds verplicht is het stuk onverwijld terug te zenden, wanneer de dekking ophoudt te bestaan. Deze teksten zijn voorlopig een dode letter, want het invoeringsbesluit van de wet van 1956 (K.B. van 22 dec. 1956) liet artikel 17 en de daarmee samenhangende strafbepalingen (art. 18 § 2 lid 1 en § 5) nog nog buiten werking.

Ik zou het hierbij kunnen laten, ware het niet dat schrijvers en rechtspraak rond het attest een bepaalde, aanvechtbare theorie hebbengeweven, die ook in de overgangperiode opgeld doet. Het controlesysteem, waarin de afgifte van een inschrijvingsbewijs gekoppeld wordt aan het zegel van de verzekeraar op de aanvraag, anticipeert namelijk op het definitief stelsel, omdat het ook ten doel heeft te beletten, dat motorrijtuigen onverzekerd in het verkeer komen of blijven (verg. art. 2, K.B. van 30 december 1956).

3. Bedoelde leer kan in het volgend citaat worden samengevat: «L'assureur est tenu non parce qu'il s'est engagé envers un assuré puisqu'il est tenu au-delà de ses engagements à l'égard de l'assuré, il est tenu parce qu'il a agréé un automobiliste comme assuré, parce qu'il a délivré à cet automobiliste un certificat d'assurance dont la délivrance préalable autorise seule la circulation de son automobile» ⁽²²⁴⁾. Nagenoeg dezelfde formulering treft men in de rechtspraak aan ⁽²²⁵⁾.

Let wel, dat hier de vergoedingsverplichting van de verzekeringsmaatschappij niet slechts ontstaat *wanneer*, maar in de eerste plaats *omdat* zij een verzekeringsattest aflevert. Door deze verbinding wordt de puur technische begrenzing van het verzekeringsattest overschreden: het wordt geproklameerd tot bron van de aanspraken der benadeelden tegenover de verzekeraar. Het is opmerkelijk, dat de voorstanders dezer theorie deze stap (met verstrekkende gevolgen!) zonder duidelijke rechtvaardiging zetten ⁽²²⁶⁾.

4. Hun opvatting, mij dunkt een valse toepassing van de zogenaamde «losmakingstheorie» ⁽²²⁷⁾, is in lijnrechte tegenspraak met artikel 6 lid 1 van de wet van 1956, waarin (het contract van) de verzekering als bron van het eigen recht van de benadeelde wordt aangeduid. Overigens bestaat de vergoedingsverplichting van de maatschappij ook onafhankelijk van, zonder het eventueel afgeleverd verzekeringsattest.

De ware betekenis van het verzekeringsbewijs van artikel 17 lid 2, dat op zichtbare wijze («naar het voorbeeld van het fiscaal kenteken», aldus de motivering van de regering) op het voertuig zou moeten worden aangebracht, is van louter administratieve en strafrechtelijke aard. Dit volgt duidelijk uit de andere waardering uit oogpunt der strafsancie tegenover het delikt van niet-verzekering. Bedoeld bescheid schept slechts een vermoeden van verzekering, meer niet ⁽²²⁸⁾, met mogelijkheid van tegenbewijs.

De rol van het «zegel van de verzekeraar» op de

aanvraag voor het verkrijgen van een nummerplaat is geen andere en het gaat m.i. te ver om, wanneer is bewezen dat de verzekering tijdens het ongeval (nog) niet van kracht was, te verklaren, dat het zegel een vergoedingsverplichting tegenover derden schept⁽²²⁹⁾. Het is nodig de betekenis van een verzekeringsbewijs in te dammen en er valt reeds een kentering in de rechtspraak te bespeuren⁽²³⁰⁾.

5. Andere beslissingen⁽²³¹⁾ onderscheiden niet goed de rol van de « groene kaart » in het nationaal en het buitenlands verkeer. De vermeldingen op dat stuk zouden aantonen, dat zowel hier als over de grenzen dekking bestaat en dat de verzekeringsmaatschappij dus niet aan haar verplichtingen zou kunnen ontsnappen. Het zou ook absurd zijn te veronderstellen, dat zij zich zou hebben vergist bij de afgifte (sic) of de bedoeling zou hebben de autoriteiten te bedriegen (resic) of nog, dat de dekking in het buitenland wel maar niet in den lande zou gelden.

Het spreekt wel vanzelf dat, zo een officieel bescheid als het nationaal verzekeringsbewijs van artikel 17 lid 2 slechts het bestaan van een geldige verzekering doet vermoeden, zulks à fortiori moet gelden voor het I.V.B. (de « groene kaart »), dat momenteel voor het binnenlands verkeer wel een praktisch maar totaal officieus bewijsstuk vormt. De praktijk leert trouwens, dat het verre van « waterdicht » is. Ten overvloede laat artikel 23 van de wet van 1956 toe het bestaan van een verzekering, of het niet bestaan daarvan, op alle manieren aan te tonen.

Daarentegen heeft de groene kaart in het internationaal verkeer een heel andere, zelfs een enige reden van bestaan. Want het bezit ervan strekt ertoe aan te tonen, dat een regelend organisme (een Bureau) tegenover de Staat die deze eis stelt garant is, onafhankelijk van het bestaan van de onderliggende verzekering (verg. ons art. 2 § 2 van de wet van 1956). Anderzijds weet het (regelend) Bureau zich, door de aanwezigheid van het I.V.B., gedekt voor de terugbetaling van zijn uitgaven tegenover het buitenlands Bureau (van uitgifte) via de zogenaamde « Convention-type Inter-Bureaux »⁽²³²⁾. Uit artikel 12 van die overeenkomst blijkt zelfs dat, op voorwaarde dat het ongeval gebeurt tijdens de looptijd van het I.V.B., de schade is « gedekt », al zou de onderliggende verzekering ongeldig, verlopen of vernietigd zijn!

De rol van het (regelend) Bureau is dus tweevoudig: 1e tegenover de inheemse wetgeving is het borg, staat het in voor de betaling van schade, die de wetgever ten laste legt van een « toegelaten verzekeringsonderneming » (de zogezegde gelijkstelling van art. 1 van de wet van 1 juli 1956);

2e tegenover het Bureau van uitgifte is het een lasthebber, heeft het de opdracht de schade af te wikkelen overeenkomstig de vereisten van zijn inheemse wetgeving en de groene kaart is daar om dat mandaat te bevestigen.

Samenvattend, bewijst in het binnenlands verkeer het I.V.B. de vergoedingsverplichting van de verzekeraar niet: diens aansprakelijkheid vloeit alleen uit een voorafbestaande, eventueel fictief verlengde polis voort. Voor het buitenlands verkeer toont de groene kaart evenmin het bestaan van een geldige verzekering aan, maar dat is ook niet nodig: het stuk is de formaliteit, die toelaat tot het verkeer en de opdracht van het Bureau bevestigt, zulks op risico, uiteindelijk, van de buitenlandse maatschappij. De tegenstelling die de geciteerde rechtspraak ziet is dus meer schijn dan werkelijkheid.

6. Men heeft ook een terminologische tegenstelling gecreëerd tussen « waarborg » en « dekking »⁽²³³⁾ met de vergoedingsverplichting van de verzekeringsmaatschappij onder een dubbel aspect te beschouwen:

a) de benadeelde personen betaling verlenen van schade, waarvoor een bestuurder aansprakelijk is (*waarborg*);

b) elke bestuurder in staat stellen de vergoeding van de schade (afgezien van het verval) af te wentelen op een verzekeringsmaatschappij, als waarborg voor het vermogen van de bestuurder of van diens burgerlijk verantwoordelijke (*dekking*).

Anderzijds wordt uit dit woordgebruik afgeleid dat:

1e) degene die de *waarborg* bezit zonder aanspraak te kunnen maken op de *dekking*, valt onder de strafsanctie der niet-verzekering⁽²³⁴⁾;

2e) de benadeelden verzekerd zijn van de *waarborg*, zolang de verzekeringsmaatschappij die waarborg niet heeft teruggetrokken door een akte (stuk), die aan derden mag worden tegengeworpen (idem als vorige noot);

3e) de verzekeringnemer de *dekking* niet meer bezit, wanneer de verzekeraar wenst gebruik te maken van de door de polis voorziene schorsing.

7. Men ziet tot welke consequenties dit woordenspel kan leiden en ik verwijs nog in het bijzonder naar een ander voorbeeld, dat wordt behandeld bij het delikt van niet-verklaring (infra, nr. 28.5).

Het is overbodig met een overvloed van voorbeelden aan te tonen, dat waarborg en dekking volledig synoniem zijn, zowel in het gangbare woordgebruik in literatuur en polissen, met name in het modelcontract⁽²³⁵⁾, als in de wet van 1956. Het invoeren van een verschil in betekenis zou trouwens tot een babylonische spraakverwarring leiden (denk aan de « schorsing van de waarborg » in artikel 12, modelcontract en artikel 13, wet van 1956, waar dus « dekking » zou zijn bedoeld).

Waar echter het onderscheid valt te maken is tussen de zuiver contractuele en de extracontractuele verplichtingen der maatschappij.

27. Oppositieverbod.

1. Het eerste gevolg der niet betaling van premie, wanneer de schorsing van de waarborg is opgelopen, betreft de vraag of die schorsing door de verzekeringsmaatschappij⁽²³⁶⁾ mag worden tegengeworpen aan de benadeelde personen.

Het zou voorshands minder juist zijn het probleem zó te stellen of de situatie onder artikel 11 dan wel onder artikel 13 van de wet van 1 juli 1956 valt.

2. De tegenstanders van het oppositieverbod⁽²³⁷⁾ en de rechtspraak die schorsing van waarborg tegenstelbaar acht⁽²³⁸⁾ houden immers de volgende redenering: het geval is voorzien in artikel 13, maar vermits dat nog niet in werking is getreden en daarom het gemeen recht van toepassing is, moet schorsing van waarborg *onmiddellijk* tegenstelbaar worden geacht; het zou immers absurd zijn te veronderstellen, dat de maatschappij in de gevallen van artikel 11 te alle tijden zou zijn gehouden tot schadeloosstelling.

Dezulken maken dus wel onderscheid tussen de situaties bedoeld in de genoemde artikelen⁽²³⁹⁾, maar ze maken tegelijk abstractie van het feit, dat onderhavig geval in beide teksten is voorzien, om een besluit te trekken uit het niet van kracht zijn van een daarvan, t.w. artikel 13.

3. Deze manier van redeneren wordt bestreden door een gezaghebbende stem ⁽²⁴⁰⁾. Men splitst de tekst van artikel 13, alsof de principiële tegenstelbaarheid, die het decreteert, door het wegvallen van de fatale termijn moet worden gehandhaafd.

Hierbij wordt echter over het hoofd gezien, dat het genoemd artikel in zijn geheel buiten werking is gesteld: het gaat niet aan een principiële tegenstelbaarheid af te leiden uit een tekst die juridisch gezien niet bestaat. De oplossing van het vraagstuk dient daarom daarbuiten, in de wet van 1956 en in de polis, te worden gezocht.

4. We staan hier m.i. voor een interpretatie-dilemma, want al is het vaststaand, dat artikel 13 juridisch geen bestaan heeft, de jurisprudentie past toch de andere, correlatieve bepaling (lid 1 van artikel 11) toe in functie van dat artikel, door een parallel tussen beide te trekken.

Men stelt immers vast, dat regelmatig soortgelijke vraagstukken als het onze worden opgelost door een vergelijking te maken tussen het regiem van artikel 11 en dat van artikel 13. In het eerste geval, wordt geredeneerd, bestaat het contract (of de verzekering), in het andere niet (wat tussen haakjes niet helemaal precies is, omdat juist de schorsing van waarborg ook in artikel 13 voorkomt), zodat de beëindiging of onderbreking van de dekking bij toepassing van het gemeen recht onmiddellijk aan benadeelde derden tegengeworpen kan worden ⁽²⁴¹⁾.

Welnu, wat doen de tegenstanders van de toepassing van het oppositieverbod op ons geval anders dan die lijn doortrekken, wanneer ze rekening houdend met de inhoud van artikel 13 argumenteren: de schorsing van waarborg is uitdrukkelijk in die tekst geregeld, valt dus buiten artikel 11, ergo is ze onmiddellijk tegenstelbaar bij toepassing van het gemeen recht.

Men mag ten slotte besluiten, dat deze moeilijkheden voortkomen van een disharmonie in het voorlopig stelsel der verplichte verzekering, teweeggebracht door het buiten toepassing laten van één van twee artikelen, die in feite een geheel vormen ⁽²⁴²⁾.

5. In de huidige stand van zaken blijft als enige mogelijkheid open de kwestie te beoordelen binnen de termen van lid 1 van artikel 11.

Na een zekere aarzeling van de rechtspraak ⁽²⁴³⁾ heeft ons Hof van Cassatie zich duidelijk uitgesproken voor de niet-tegenstelbaarheid van de schorsing der waarborg ⁽²⁴⁴⁾. Het verklaart genoemde bepaling uitsluitend toepasselijk, met verwijzing naar de «los-makingstheorie», en ziet in ons geval een «rechtsverval», dat onder haar termen valt.

Het begrip «rechtsverval» wordt hier zeker in de ruime betekenis genomen, omvattend alle gevallen waarin de verzekeraar van zijn verplichtingen ontslagen wordt ⁽²⁴⁵⁾. De juridische zin van het woord is enger ⁽²⁴⁶⁾, hoewel het taalgebruik van de polissen zich daar aan niet strikt houdt.

De schorsing van de waarborg wordt door sommigen ⁽²⁴⁷⁾ aanzien als een tijdelijke vorm van rechtsverval (zie ook supra, nr. 23.1). Wat hiervan zij, de oplossing van het hoogste Hof zou identiek zijn geweest, indien het in de schorsing een «exceptio non adimpleti contractus» zou hebben gezien ⁽²⁴⁸⁾. Men kan er dan ook onvoorwaardelijk mee instemmen ⁽²⁴⁹⁾.

6. Merkwaardigerwijze heeft één alleenstaande uitspraak ⁽²⁵⁰⁾ de schorsing bij wanbetaling met verbreking van het contract gelijkgesteld en er consequent de conclusie aan verbonden van de tegenstelbaarheid.

Dit geval mag niet worden verward met een werkelijke opzegging van de polis wegens niet betaling van premie, welke uiteraard buiten het oppositieverbod van artikel 11 valt ⁽²⁵¹⁾. Weliswaar betreft het hier een van de sancties der wanbetaling (supra nr. 25), doch het gaat niet op haar om die reden, voor haar gevolgen, gelijk te stellen met de schorsing van waarborg, waarbij het contract in stand blijft. De ontbinding van de overeenkomst is tegenstelbaar, of ze door de rechter dan wel bij onderling akkoord der partijen, eventueel via een polisbeding, een feit wordt.

Is de niet betaling van premie aan de benadeelde tegenstelbaar, indien de betaling als voorwaarde voor het van kracht worden van de dekking was gesteld? Zeker vonnis ⁽²⁵²⁾ antwoordt ontkennend en meent, dat de maatschappij zelf de gevolgen van een dergelijke clause, zogenaamd strijdig met de wettekst, moet dragen.

Mij dunkt, dat alles afhangt van de vraag of de betaling in de overeenkomst is geredigeerd als een opschortende dan wel als een ontbindende voorwaarde. In het laatste geval zou de benadeelde zijn rechten ontleen aan de schijn van het contract, in het andere komt het niet eens tot stand en kan de derde er ook geen aanspraken aan ontleen (artikel 6 lid 1). Het beroep, dat vermeld vonnis doet op de openbare orde en de «geest» van de wet, lijkt mij echter weinig terzake.

7. De eerder geciteerde jurisprudentie ⁽²³¹⁾ oordeelde in een geval van schorsing van waarborg, dat het bezit van een dekkingsbewijs (de «groene kaart») de verzekeringnemer dekking en waarborg verschaft. Ik mag hiervoor verwijzen naar de inleiding, nr. 26.

Wat het argument betreft, dat de maatschappij elk ogenblik een ingetreden toestand (van schorsing) kan herzien (dat is inderdaad mogelijk, indien ze opnieuw dekking verleent), is het in feite al zeer onwaarschijnlijk, dat zij zonder wijziging in de situatie van de verzekeringnemer daartoe zou overgaan. In rechte kan worden volstaan met de opmerking, dat afstand van recht niet wordt verondersteld (zie ook de rechtspraak in noot 233).

28. Delikt van niet-verzekering.

1. Reeds voor dat ons hoogste Hof zich ondubbelzinnig uitsprak nopens de kwestie van het oppositieverbod, had het uitgemaakt dat de verzekerde wiens waarborg is geschorst, valt onder de sanctie van art. 18 § 1, wet van 1 juli 1956 wegens niet-verzekering (art. 2 § 1) ⁽²⁵³⁾.

Volgens deze laatste bepaling moet de burgerlijke aansprakelijkheid gedekt blijven, aldus het Hof. Indien nu de verzekeraar, ondanks de schorsing, tot vergoeding van de benadeelde persoon is gehouden, berust die verplichting niet op de dekking (die er niet meer is) doch op een bijzondere wetsbepaling: er is geen verzekering.

2. Hetzelfde thema beluisteren we in de beslissingen van lagere rechters, die er o.m. op wijzen:

dat de bedoeling van de wetgever weliswaar is geweest de schadeloosstelling der benadeelde personen zeker te stellen (waarin ook zou zijn voorzien, wanneer de schorsing hun niet mag worden tegengeworpen), maar dat in het opzet van de wet dat doel voornamelijk door de verzekering moet worden verwezenlijkt ⁽²⁵⁴⁾; dat de tegenstrijdigheid tussen het niet gedekt zijn van de verzekerde en de betalingsverplichting van

diens maatschappij slechts schijn is, omdat er twee verschillende situaties bestaan: enerzijds een verzekerde die zijn contractuele verplichtingen niet is nagekomen en anderzijds een verzekeraar die zich verbonden had de benadeelde te vergoeden ongeacht de inbreuk van zijn wederpartij ⁽²⁵⁵⁾;

dat de buitencontractuele betalingsverplichting van de verzekeringsmaatschappij berust op de « eenzijdige verbintenissen », welke deze tegenover de benadeelde had aangegaan bij het sluiten van de verzekering ⁽²⁵⁶⁾, of op haar rol van « bankier » of « wettelijk verantwoordelijke (borg) », en niet op haar rol van « verzekeraar » ⁽²⁵⁴⁾.

3. Bij nadere ontleding blijkt de motivering van de geciteerde beslissingen te steunen op drie soorten argumenten:

1e Morele: het kan niet in de bedoeling van de wetgever hebben gelegen dat het, om aan de verzekeringsplicht te voldoen, zou volstaan een polis af te sluiten en dat de verzekerde zich daarna ongestraft zou kunnen onttrekken aan de even onmisbare als elementaire verplichting zijn premie te betalen ^(254 en 255).

2e Tekstuele: volgens artikel 2 § 1 wordt het verkeer van motorrijtuigen slechts toegelaten « indien de burgerlijke aansprakelijkheid, waartoe zij aanleiding kunnen geven, gedekt is door een verzekering ».

Op het punt waar de dekking ophoudt en de waarborg begint, zou derhalve niet meer aan die verzekeringsplicht zijn voldaan. Het argument doet onweersaanbaar denken aan het woordenspel, dat ik reeds eerder heb signaleerd (supra, nr. 26.6).

3e Systematische: uit dezelfde bepaling, gelezen in combinatie met andere wetsbepalingen (o.m. art. 6 lid 1 en art. 11 lid 1), zou volgen dat de verzekering niet alleen moet worden aangegaan, maar bovendien in stand dient te worden gehouden (de verzekeringsplicht houdt in een « obligation de résultat » alsmede een « obligation de faire »). Wordt aan dat laatste vereiste niet voldaan dan houdt de verzekering op en komt daarvoor een verhaal in de plaats ^(254 en 256).

Wat valt er op deze rechtspraak aan te merken?

4. Het eerstgenoemde motief is de verzekeringsmaatschappij natuurlijk sympathiek. Men kan onvoorwaardelijk instemmen met de noodzaak van regelmatige premiebetaling (zie supra, nr. 20). Maar het argument kan helaas niet doorslaggevend zijn.

Niet in het definitieve stelsel, want de bescherming die onze wetgever van 1956 aan de verzekeraars heeft willen geven ⁽²⁵⁷⁾, zou eerst afdoende zijn, indien zoals in het Franse systeem ⁽²⁵⁸⁾ de schorsing zonder meer aan de benadeelden kon worden tegengeworpen. Daarenboven verliest die bedoeling van de wetgever veel van haar effect, doordat de mogelijkheid van opzegging (art. 30/1, modelcontract) is opengelaten.

Het motief is evenmin beslissend voor de overgangsperiode, dus nu artikel 13 nog niet in werking is gesteld. Wanneer het immers werkelijk om een sanctie van contractbreuk van de verzekerde zou gaan (verg. infra, nr. 20.8), zou deze zich met evenveel recht en reden moeten uitstrekken tot alle andere gevallen, die aanleiding geven tot rechtsverval. Het zou zelfs niet de minste zin meer hebben onderscheid te maken (gelijk vroeger voor de zogenaamde « Ministerpolissen ») tussen weren ontstaan vóór en na het ongeval: lid 1 van artikel 11 vangt ze namelijk alle op. Bijgevolg zou er

niet-verzekering zijn bij erkenning van aansprakelijkheid, dronkenschap, niet bezitten van de minimumleeftijd voor het rijden, enz. Een dergelijke consequentie is onhoudbaar ⁽²⁵⁹⁾.

5. Het tekstuele argument is specieus. Het is alleen al verdacht omwille van het door mij gewraakte woordenspel « waarborg - dekking ». Het is vanzelfsprekend, dat de verzekeringsplicht inhoudt, dat het contract moet « bestaan », maar dat is iets anders dan « in stand blijven » in de door de rechtspraak gehanteerde betekenis.

Zeker, het eerste lid van artikel 2 § 1 zegt niet woordelijk, dat een verzekering moet zijn « gesloten », maar het blijkt duidelijk uit het context en in de samenhang met andere bepalingen, waar het woord « verzekering » eveneens synoniem is met « verzekeringscontract » (art. 3, 4, 6, 13, enz.), dat zulks wel de bedoeling is geweest. Een andere betekenis in de wettekst leggen komt neer op een extensieve interpretatie van een strafbepaling, in strijd met het beginsel van art. 2 S.W.B.: nulla poena sine lege. Daartegen is, terecht ernstig bezwaar gemaakt ⁽²⁶⁰⁾.

Integendeel blijkt uit de wet zelf, dat aan de verzekeringsplicht wordt voldaan, zolang de verzekering, ongeacht de tussen partijen geldende bedingen van rechtsverval en verhaal, voortduurt. Volgens de tweede alinea van art. 2 § 1 wordt immers de verplichting tot verzekering, die in beginsel op de eigenaar rust, indien een andere deze heeft gesloten « geschorst voor de duur van het door die andere persoon gesloten contract ». Het criterium is dus wel het voortduren of, anders gezegd, het bestaan van het contract. Maar er is meer.

Bij artikel 8 onder 1 van het Beneluxverdrag van 7 januari 1955 verbinden de Verdragsluitende partijen zich tot het opnemen in Hare Wetgeving van strafbepalingen, wanneer er geen verzekering werd afgesloten « of wanneer de verzekering is vervallen » (« ou après que la garantie de l'assurance aura pris fin »). In haar commentaar bij artikel 2 van het ontwerp onzer wet neemt de Beneluxcommissie die uitdrukking over, tevens verband leggend met artikel 13.

Hieruit kan worden afgeleid, dat aan de verzekeringsplicht is voldaan, zolang de verplichtingen van de maatschappij tegenover de benadeelden voortduren. Eerst na beëindigen daarvan herleeft de verzekeringsplicht in hoofde van de eigenaar van het motorrijtuig ⁽²⁶¹⁾, dus wanneer geen verzekeringsmaatschappij meer hiervoor dekking (of waarborg) verleent.

In aansluiting hieraan nog een laatste opmerking. In artikel 13 wordt de schorsing van waarborg op één lijn gesteld met andere gevallen, waarin de dekking wordt beëindigd. Kan deze overweging hebben meegeteld, nu die gevallen momenteel aanleiding geven tot onmiddellijke niet-verzekering? Herinneren we ons, dat een alleenstaande uitspraak ⁽²⁵⁰⁾ inderdaad schorsing van waarborg met verbreking van de overeenkomst heeft gelijkgesteld. Het antwoord is ontkennend, nu het Hof van Cassatie het oppositieverbod toepast op de schorsing van de waarborg ⁽²⁴⁴⁾, d.i. in een geval waarin het cointact bestaat.

6. Is het soms, afgezien van de in artikel 2 gebruikte termen, de bedoeling van de wetgever geweest dat, wil aan de verzekeringsplicht zijn voldaan, de betalingsverplichting van de maatschappij op de dekking moet steunen en niet op een bijzondere wetsbepaling?

Dat is, in het kort, het laatste argument, dat de systematiek van ons verplicht stelsel inroept. Het valt in twee vragen uiteen: de ene betreffende de fun-

dering van de betalingsverplichting, en de andere nopens de rol van het verhaal.

7. De opzet van de wet van 1956 is ongetwijfeld geweest, dat de schadeloosstelling der benadeelden wordt bewerkstelligd door middel van een verzekering. Dit is een vrij afgesloten overeenkomst (supra, nr. 3.3), waarvan niet alleen de minimumvoorwaarden zijn bepaald, maar waaraan de wetgever bepaalde vèrstrekkende gevolgen, geconcentreerd in het eigen recht (art. 6 lid 1) en gekristalliseerd in andere bepalingen (art. 5, 7, 9, 10, 11 lid 1, 13 en 21), heeft verbonden. De hieruit voortvloeiende bijzondere verplichtingen van de verzekeraar zijn derhalve door de wil van de wetgever gekoppeld aan de verzekering.

Uit die constructie zijn naar mijn mening twee besluiten te trekken. Weliswaar berusten de extra-contractuele verplichtingen van de verzekeringsmaatschappij op de wil van de wetgever, maar het is niet juist, dat die *uitsluitend* op bijzondere wetsbepalingen steunen ⁽²⁵⁵⁾. Anderzijds is de verzekering de bron van het eigen recht en van de uit die bron voortvloeiende buitengewone verplichtingen van de verzekeraar, maar het is onjuist dat deze hun grond vinden in diens « eenzijdige verbintenis » ⁽²⁵⁴⁾ ⁽²⁶²⁾. De verzekeraar heeft zich in zijn polis alleen verbonden tegenover de verzekerde en geenszins tegenover de benadeelden. Het is daarentegen de wetgever die hem, op grond van de bestaande verzekering, een « abstracte verplichting » heeft opgelegd ⁽²⁶³⁾, losgemaakt van die welke hij tegenover de verzekerde heeft ⁽²⁶⁴⁾, of als men wil een « quasi-abstracte verplichting » ⁽²⁶⁵⁾.

Het doel van de wetgever, t.w. de schadeloosstelling langs de verzekering om, is hiermee volledig bereikt. Het is noodzakelijk, maar ook voldoende, dat een verzekering beantwoordend aan de wettelijke minimum-eisen wordt afgesloten. Doch van het ogenblik af dat de vergoeding door een verzekeraar, hoe dan ook, niet meer is verzekerd en derhalve aan de verzekeringsplicht niet langer is voldaan, begint de taak van het Waarborgfonds. In die beschouwingswijze zijn de teksten van art. 2 (§ 1) en 16 in harmonie met elkaar. De kwestie van het al dan niet verzekerd zijn beantwoordt geheel aan het tweeluik « verzekeraar-fonds », de beide kanalen waarlangs in ons wettelijk stelsel de vergoeding der benadeelden wordt bewerkt.

8. Men heeft eindelijk ook in de verhaals«regeling» een element van het wetssysteem gezien, dat past in de kwestieuze theorie. Wanneer de verzekering tengevolge van de inbreuk van de verzekerde op zijn contractuele verplichtingen is « weggevallen », treedt daarvoor, zo zegt men, na de betaling door de verzekeraar, diens verhaal in de plaats.

Welnu, het verhaal beoogt niet alleen en niet vooral de contractuele fouten van de verzekerde te corrigeren. Niet alleen: in verschillende gevallen (o.m. eigen risico, nietigheid te goeder trouw) is elke fout in hoofd van de verzekerde afwezig. Niet vooral: het verhaal bedoelt in de eerste plaats, buiten elke wanprestatie om, de afwezigheid van dekking te corrigeren, doordat de maatschappij eenvoudig in de plaats en ten behoeve van de verzekerde heeft betaald. De notie « subrogatie » kan inderdaad in de meeste situaties een goede steun geven aan het verhaalrecht van de verzekeraar ⁽²⁶⁶⁾. Merken we nog op, dat ook hier weer blijkt, hoe zwak het « morele » motief (supra, nr. 28.4) is gefundeerd.

9. Na deze min of meer uitvoerige bespreking kan de conclusie kort zijn.

Hoe aanlokkelijk ook, uit verzekeringstechnische

overwegingen, de rechtspraak inzake het delikt van niet-verzekering bij schorsing van de waarborg wegens wanbetaling is, zij blijft, minstens in het stelsel der overgangperiode, bijzonder aanvechtbaar.

Onze mening wordt voorbehouden voor wat betreft de definitieve regeling, niet alleen gezien de op handen zijnde omwerking van onze wet, maar ook, omdat de wettelijke gevolgen der niet betaling dan naar artikel 13, in zijn definitieve vorm, moeten worden beoordeeld.

Kurt SMULDERS,
Doctor in de rechten,
Lic. in het verzekeringsrecht.

(152) Les Novelles, droit commercial, dl. 1, « des commerçants », nrs. 22 e.v.

(153) In die zin Kooph. Antwerpen (10e K.) van 1 maart 1956, Bull. Ass. 1956, 760, een autoverzekering afgesloten voor « toerisme en zaken »; contra, maar mijns inziens ten onrechte, voor een Ongevallenverzekering: Kooph. Bergen van 14 juli 1949, Bull. Ass. 1951, 211.

(154) Monette, 89.

(155) Monette, dl. 2, nr. 614.

(156) Contra, ten onrechte, Kooph. Luik van 3 juni 1950, R.G.A.R.

(157) V. Rb. Eghezée van 24 okt. 1950, Bull. Ass. 1952, 223, Burg. Rb. Gent (2e Burg. K.) van 3 jan. 1955, Bull. Ass. 1955, 54, alsmede Burg. Rb. Luik van 24 nov. 1955, Bull. Ass. 1955, 758; dit vonnis maakt voor een tienjarig contract onderscheid, of het al dan niet jaarlijks opzegbaar is, ten onrechte volgens de annotator (zie Monette, dl. 2, nr. 611); voorts V. Rb. Mechelen van 13 juni 1952, R.G.A.R. 1953, 5184, Braas, dl. 1, nr. 649, R.P., Vo « compétence en matière civile et commerciale », nr. 1015.

(158) Monette, 452. Zie ook André (1), blz. 620.

(159) Monette, nr. 51.

(160) Werkongevallen: art. 11, Wet van 24 dec. 1903, gezinsvergoedingen: art. 74, K.B. van 19 dec. 1939 (loontrekkenden) en art. 128, K.B. van 22 dec. 1938 (zelfstandigen), beroepsziekten: art. 39, Wet van 24 dec., 1963, pensioenen: art. 68, Wet van 18 juni 1930 (bedienden) en art. 79, Regentsbesl. van 12 sept. 1946 (werklieden), gewijzigd door latere wetgeving, art. 45, Wet van 31 aug. 1963 (zelfstandigen), art. 3 bis, Wet van 18 aug. 1887 (bedienden), art. 19, K.B. van 12 maart 1936 (Staatsbedienden).

(161) De Page, dl. 4, nr. 440.

(161a) Burg. Rb. Hasselt van 25 sept. 1963, J.A.L. 63-64, 36.

(162) Monette, 478.

(163) Monette, dl. 2, nr. 464, alsmede Burg. Rb. Kortrijk van 14 juni 1960, Bull. Ass. 1961, 76, V. Rb. Mechelen (kanton-zuid) van 10 okt. 1952, R.G.A.R. 1953, 5142; contra: Scheidsr. besl. van 29 sept. 1954, Bull. Ass. 1955, 377 met kritiek van R.A.: bij weigering tot betaling zou anders na drie jaar geen verjaring intreden.

Men ziet niet in, waarom dezelfde verjaringstermijn ook niet zou gelden voor de vordering tot betalen van bijdragen van een vereniging voor onderlinge verzekering (V. Rb. Mechelen (kanton-zuid) van 10 okt. 1952, R.G.A.R. 1953, 5142, Burg. Rb. Antwerpen van 28 febr. 1952, R.W. 51-52, 1741, V. Rb. Mechelen van 13 juni 1952, R.G.A.R. 1953, 5184, Cass. (1e K.) van 3 maart 1955, R.G.A.R. 1955, 5597, Burg. Rb. Kortrijk van 4 februari 1954, R.G.A.R. 1955, 5584 en 5598 en R.W. 54-55, 976).

(164) V. Rb. Mechelen (kanton-zuid) van 10 okt. 1952, R.G.A.R. 1953, 5142.

(165) De Page, dl. 7, 2, nr. 1259.

(166) Kooph. Brussel (6e K.) van 17 febr. 1951, Bull. Ass. 1951, 224 met referenties in de noot.

(167) Cassart (1), 287.

(168) Smulders (1), blz. 86 (resp. blz. 373).

(169) Janssens-Brigode, 23.

(170) Zie de in de vorige noot (168) genoemde studie.

(171) André, 340 spreekt in dit verband van een « déformation de l'assurance » en voegt er later aan toe: « L'assurance doit rester une institution digne d'être encouragée et capable de subsister techniquement et financièrement, après la réforme que tous appellent. » In Nederland hebben verschillende schrijvers gewezen op de omzetting in een verkapt ongevallenverzekering (o.a. Drion, Van Laer, blz. 104 e.v., Lippmann, blz. 287 en passim). De Zwitser Farner, 99 schrijft: « Es stellt einen Einbruch in das Wesen der Haftpflichtversicherung da, die sich dadurch einer Schadenersicherung zu Gunsten Dritten nähert ».

(172) Zie bij Wautier, 97 e.v. de beschrijving van het lot van het befaamde amendement-Lahaye.

(173) Monette, nr. 225.

(174) Monette, nrs. 214 t/m. 223. Zie een voorbeeld met instructieve noot R.V.G. onder Burg. Rb. Leuven van 26 mei 1961, Bull. Ass. 1962, 298. Alsmede onder V. Rb. Beringen van 10 febr. 1961, Bull. Ass. 1963, 253 en voegt toe Burg. Rb. Luik (4e K.) van 29 juni 1959, J.A.L. 60-61, 109, nr. 61 en Bull. Ass. 1960, 229.

(175) De premie verschuldigd bij het opmaken van een aanhangsel wordt niet als eerste premie beschouwd: Brussel (4e K.) van 18 april 1951, Bull. Ass. 1951, 663.

(176) Het voorstel tot verzekering bindt echter niet in de vervoerbranches: artikel 16 van het Algemeen Reglement (Regentsbesl. van 14 nov. 1947).

(177) Burg. Rb. Luik (4e K.) van 29 juni 1959, Bull. Ass. 1960, 229 en J.A.L. 60-61, 109, nr. 61 en verg. *Monette*, nr. 333.

(178) *Monette*, nr. 231.

(179) Verg. Corr. Brussel (20e K.) van 29 sept. 1960, J.T. 1960, 649, R.G.A.R. 1962, 6865, besproken in de tekst, infra, nr. 27.6.

(180) Cass. (1e K.) van 5 juli 1956 R.G.A.R. 1957, 5905. Verzekerde had niet geëitesteerd tegen het feit, dat niet voldaan was aan de quérabilité en de maatschappij leidde er uit af, dat de kwittantie was aangeboden dan wel dat verzekerde door zijn weigering mee te werken « misbruik van recht » pleegde. De voorziening van de maatschappij werd niettemin verworpen.

(181) Anders treedt de schorsing niet in : Kooph. Bergen van 22 febr. 1960, Bull. Ass. 1960, 239. De waarschuwing mag evenmin per gewone brief gebeuren, verg. infra, nr. 25.7 (Cass. van 7 april 1949, R.G.A.R. 1950, 4569).

(182) *Monette*, 451 en *Laloux* nr. 140, 120/121, alsmede Corr. Aalen van 19 maart 1960, J.A.L. 59-60, 268.

(183) *Monette*, nr. 339, alsmede *Malter*, 7155/2 e.v.

(184) *Monette*, 473 en 474.

(185) *Planiol en Ripert*, dl. 7, nr. 1021 en *De Page*, dl. 3 nr. 148.

(186) *de Miomandre en Minet*, blz. 187 en 256.

(187) *de Miomandre en Minet*, blz. 188, waar bedoelde procedure wordt omschreven.

(188) *Zie Wautier* (1), 27 e.v.

(189) In die zin Luik (3e K.) van 26 juni 1962, Bull. Ass. 1963, 906, J.A.L. 62-63, 123, alsmede *Wautier* (1), ten onrechte volgens *Monette* blz. 462 in noot 4, hoewel het Hof van Cassatie zich achter deze stelling heeft geschaard (zie in de tekst infra, nr. 28.5).

(190) *Laloux*, 123, nr. 142 en *Waleffe*, 101.

(191) *De Page*, dl. 2, nr. 870, *Monette*, 463 e.v.

(192) *Monette*, 465.

(193) Burg. Rb. Aalen van 20 sept. 1956, Bull. Ass. 1957, 358.

(194) Volgens *Wautier*, 176 is deze bepaling noodzakelijk, daar verzekerde anders dekking kan eisen voor schaden gevallen vóór de afloop van de termijn der ingebrekestelling, hetgeen buitensporig zou zijn. De oplossing is inderdaad zeker voor de meeste (wederkerige) successieve contracten, zoals het huurcontract (*Cassin*, 537).

De uitdrukking « quod factum est infectum fieri nequit » ziet slechts op het geval waarin bijv. verzekerde door een later volgend aanbod tot betaling dekking zou willen verkrijgen voor een intussen gevallen schade. Een principieel terugwerken van de schorsing gaat zeer goed samen met de eigen kenmerken van het verzekeringscontract — het polisbeding bewijst het! — en is in overeenstemming met het grondbeginsel der totale gelijkheid der partijen : « sauf convention contraire expresse ou tacite, ou disposition légale expresse, c'est le contractant tenu de fournir la prestation continue ou successive (le bailleur, l'employé etc.) qui est toujours tenu de fournir l'exécution préalable... Il faut cependant prendre garde, car on retombe sous le coup de la règle générale d'égalité posée par nous, partout où son application n'est pas strictement incompatible avec la nature du contrat » (*Cassin*, 535). Die ongelijkheid zou zeker bestaan, want verzekerde, ingebreke zijn premie te betalen, zou er belang bij hebben te wachten tot de schade gebeurt (verg. *Monette*, 464).

In ontkenkende zin : Scheidsr. besl. van 29 juni 1917, Pas. 1918, III, 228 en Brussel van 28 jan. 1948, Pas. 1951, II, 52.

(195) Burg. Rb. Brussel van 23 juni 1938, R.G.A.R. 1938, 3067, V. Rb. Ronse van 22 nov. 1949, R.W. 1950-51, 875; contra : Kooph. Brussel (7e K.) van 19 aug. 1963, R.G.A.R. 1963, 7172 met genuanceerd commentaar van D. Malter.

(196) *Wautier* (1), 31.

(197) *Monette*, 475. Zie ook V. Rb. Gent (2e Kant.) van 4 febr. 1954, Bull. Ass. 1954, 718 met noot R.A.

(198) *Monette*, nr. 335.

(199) *Zie hieromtrent De Page* dl. 3, nr. 117 e.v. en de noot 1 op blz. 469, *Monette* en hetgeen deze auteurs zeggen in nr. 338 over de afwezigheid van de « oorzaak ». Idem, *Malter*, 7155/1.

(200) Aldus, ten onrechte, V.Rb. Gent (2e Kant.), aangehaald in noot 197.

(201) Het recht op commissie is immers gebonden aan de premie als zodanig en niet aan een premiebedrag als schadevergoeding voor het niet uitvoeren van het contract.

Met toepassing van hetzelfde principe zou op deze premies evenmin de jaarlijkse taks (art. 173 e.v., Wetboek der met het zegel gelijkgestelde taksen) zijn verschuldigd. De administratie huldigt echter een andere mening (dép. nr. E.T. 63318 van 26 april 1958), zich beroepend op het feit dat het contract van kracht blijft en de verzekeraar betaling der premie kan vorderen (*Van Eeckhout*, Le droit des assurances terrestres, 2e uitg., nr. 102 en R.P., V° Assurances terrestres, nr. 65).

(202) Zoals het commentaar L.A.R., 56 ten onrechte veronderstelt.

(203) *Wautier*, 202, L.A.R., 123 en 124, *Cassart*, 56.

(204) Anders, ten onrechte, *Cassart*, 56.

(205) *Monette*, nr. 380.

(206) Kooph. Sint-Niklaas (1e K.) van 20 dec. 1955, Bull. Ass. 1956, 554.

(207) Kooph. Bergen van 29 okt. 1959, Bull. Ass. 1960, 239.

(208) Kooph. Gent (3e K.) van 23 dec. 1958, Bull. Ass. 1960, 416. Contra : Cass. van 17 april 1949, R.G.A.R. 1950, 4569.

(209) Burg. Rb. Mechelen zetelend in handelszaken van 25 nov. 1959 R.W. 59-60, 1131.

(210) R.V.G. in zijn nota onder Kooph. Brussel (7e K.) van 28 mei 1962, Bull. Ass. 1962, 702, blz. 707.

(211) Idem *Cassart*, 57.

(212) Bijv. Kooph. Brussel van 23 nov. 1959, Bull. Ass. 1960, 242.

(213) *Zie Corr. Namen* van 20 nov. 1959, Bull. Ass. 1961, 687 met een uitstekende nota van R.V.G., waaraan ik e.e.a. ontleen.

(214) L.A.R., 124 past de term ook toe op de handelaar, maar zijn toestand is afzonderlijk geregeld : het faillissement bij de Wet van 18 april 1851 (titel 1 van het boek 3 van het wetboek van Koophandel), het concordaat in de bij Regentsbesl. van 25 sept. 1946 gecoördineerde Wetten.

(215) *Fredericq*, III, nr. 1194, 45 en 46.

(216) *Fredericq*, III, nr. 1745, blz. 639 en 640.

(217) *Laloux*, 188, nr. 216.

(218) R.V.G. in zijn commentaar geciteerd onder noot 213.

(219) Verg. *Begerem en De Baets*, nr. 286.

(220) *Monette*, 479, nr. 340.

(221) Gewezen op 1 maart 1866, Pas. 1866, I, 36; het is dezelfde beslissing die standpunt innam in de kwestie van de ondeelbaarheid van de premie; zie *Monette* blz. 189 in noot 1.

(222) *Laloux*, 189, nr. 217.

(223) Naar luid van het genoemd artikel dienen het zegel (dit is een stempel met kennummer van de verzekeringsmaatschappij) alsmede de handtekening van de verzekeraar of die van zijn gemachtigde als bewijs :

« hetzij dat een verzekeringspolis overeenkomstig de bepalingen van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen onderschreven werd voor het in te schrijven voertuig of, eventueel, voor de achtereenvolgens in het verkeer te brengen onderscheiden voertuigen die van een proefrittenplaat of van een « handelaarsplaat » voorzien zijn en waarop de aanvraag betrekking heeft.

Hetzij dat de in artikel 7 van dit besluit bedoelde wijzigingen gebracht werden in de verzekeringspolis die voor het ingeschreven voertuig onderschreven werd overeenkomstig de bepalingen van voornoemde Wet van 1 juli 1956 ».

(224) *Cassart*, 162. Verg. hiermee nog het volgende citaat : « Cet Arrêté Royal (= art. 25bis, K.B. van 31 dec. 1953) met fin à l'épéneuse question du moment précis de la formation du contrat et du droit à la garantie. Une compagnie qui aura paraphé le sceau apposé sur le formulaire de l'Office de la Circulation s'engage à couvrir le risque de Responsabilité Civile dès la mise en circulation » (L.A.R., 52). In dezelfde zin *Fredericq* in zijn noot in R.G.A.R. 1961, 6608, onder Brussel (16e K.) van 29 juni 1960,, alsmede *Monet*, blz. 85 e.v.

(225) Burg. Rb. Charleroi (6e K.) zetelend in handelszaken van 11 juni 1959, Bull. Ass. 1960, 67 en J.T. 1959, blz. 574, Corr. Brussel (22e K.) van 9 okt. 1959, Bull. Ass. 1959, 567, P.R. Brussel (2e K.) van 4 nov. 1960, J.T. 1960, 761.

(226) Zij haken blijkbaar aan bij vroegere wetsvoorstellen, die de zogenaamde « plaatverzekering » inhielden, systeem dat sindsdien als te omslachtig en duur is verlaten (*Wets* (3), 518). Het systeem houdt in : Uw wagen heeft een plaatnummer, dus bent U verzekerd; hetgeen in ons stelsel zeker niet opgaat.

(227) *Piret*, blz. 635, Cass. (2e K.) van 13 maart 1961, Pas. 1961, I, 764.

(228) Idem *Minet*, blz. 474. Onze oplossing is dus identiek met die in de Franse wetgeving terzake van de verplichte autoverzekering (art. 7 van de Wet van 27 februari 1958; zie hierover o.m. *Bedour*, 680).

(229) Brussel (16e K.) van 28 maart 1962, R.W. 62-63, 220, Bull. Ass. 1963, 83 R.G.A.R. 1963, 7023. Een heel andere zaak is de vraag, of een attest op civielrechtelijk vlak een aandeel heeft, en welk, bij het bewijs van de gesloten verzekering. Zie hierover de uitstekende uiteenzetting van R.V.G. in zijn noot onder Burg. Rb. Brussel, geciteerd in noot 230.

(230) Luik (3e K.) van 26 juni 1962, J.A.L. 62-63, 123 en Bull. Ass. 1962, 906 (de groene kaart is onafhankelijk van de bestaande verzekering), Burg. Rb. Gent van 26 nov. 1962, Bull. Ass. 1963, 402 (de groene kaart komt niet in vervanging van de polis, is daarvan een uitvloeisel of bijvoegsel en heeft alleen administratieve bewijskracht), Burg. Rb. Brussel van 3 mei 1962, Bull. Ass. 1963, 395 (er bestaat geen oorzakelijk verband tussen het in het bezit laten van een groene kaart en het ongeval). Het is wel merkwaardig, dat het arrest van het Hof van Brussel (zie noot 229) zelf zegt, dat de groene kaart het bestaan noch het van kracht worden van het contract aantast.

(231) Corr. Luik van 25 maart 1959, J.A.L. 59-60, 60 bevestigd in beroep door Luik van 28 nov. 1959, J.A.L. 59-60, 179 en Pas. 1960, II, 188; beide beslissingen verschenen in het Bull. Ass. 1960, 245. Zie ook Kooph. Brussel van 9 okt. 1962, J.T. 1963, 212 (volgens dit vonnis had de maatschappij de groene kaart moeten terugvragen alvorens het contract te verbreken).

(232) Zie over dit alles *Wautier*, 242 e.v. alsmede *Wautier* (2).

(233) Corr. Luik van 2 juni 1959, J.A.L. 60-61, 35. Zie ook L.A.R., 8 en 9 en passim.

(234) Corr. Luik van 28 mei 1958, J.A.L. 58-59, 36 en 238 en J.T. 1959, 30.

(235) Bijv. *Wautier*, 184 : « L'art. 25 tend à préciser... les cas entraînant la perte de la garantie ».

(236) Het probleem is m.i. ondenkbaar voor het Belgisch Bureau, hoewel dit volgens de term van het eerste artikel van de Wet van 1 juli 1956 met een verzekeringsonderneming is « gelijkgesteld ».

De verplichtingen van het Bureau vloeien immers niet voort uit een bestaande verzekering, het is geen verzekeraar, zoals in de tekst uitvoerig is betoogd (supra, nr. 26.5). Men kan hoogstens zeggen, dat het Bureau in sommige opzichten tegenover de benadeelde personen de functie van een « verzekeraar » vervult, zonder dat feitelijk alle wettelijke bepalingen die deze betreffen, met name art. 11 en 13 op het Bureau kunnen worden toegepast. Mij ontgaat dan ook deels de discussie, welke aanleiding heeft gegeven tot art. 27 van de Wet van 1956 (zie *Wautier*, 134 e.v.).

(237) Bijv. *Piret*, 62 e.v. en *Minet* in zijn noot in R.G.A.R. 1960, 6495 onder Corr. Charleroi (8e K.) van 21 sept. 1959 en in J.T. 1959, 25 onder het arrest van Luik geciteerd in noot 238.

(238) Luik (14e K.) van 30 juni 1958, J.A.L. 58-59, 21, Bull. Ass. 1958, 414, J.T. 1959, 25 (+ noot *Minet*), R.G.A.R. 1959, 6302 en 6328, Revue dr. pén. et. crim. 58-59, 406, alsmede Corr. Dinant

van 15 sept. 1959, R.G.A.R. 1960, 6496 en 6517, Burg. Rb. Doornik (3e K.) van 5 mei 1960, niet gepubliceerd en het in de vorige noot geciteerde vonnis van Charleroi.

(239) Zeker vonnis (Burg. Rb. Aarlen van 10 okt. 1959, J.T. 1959, 636, Bull. Ass. 1960, 787) argumenteert zelfs uit het feit, dat beide artikelen door de bepalingen van art. 12 zijn gescheiden!

(240) Wets, 117 e.v.

(241) Bijv. Cass. (1e K.) van 18 jan. 1962, J.T. 1962, 256, Bull. Ass. 1962, 474 + noot R.V.G.

(242) Verg. Cassart (1), 284.

(243) Cass. (2e K.) van 27 april 1959, Pas. 1959, I, 685, R.W. 59-60, 1065, Bull. Ass. 1959, 522, J.T. 1959, 687 en Revue Crit. Jur. B. 1960, 117, verg. Brussel (11e K.) van 5 nov. 1959 in deze laatste Revue.

(244) Cass. (2e K.) van 13 maart 1961, Pas. 1961, I, 764, Bull. Ass. 1961, 268 + noot R.V.G., J.T. 1961, 703, R.G.A.R. 1962, 6833 en Revue Crit. Jur. B. 1960, 117.

(245) Wets (1), 397 en 398.

(246) Monette, nr. 382, 539.

(247) Picard en Besson, dl. 1, nr. 194, 401, Wautier (1), 27 e.v.

(248) Verg. Wets (1), 398.

(249) Idem Wets, 128. Op te merken valt, dat de schorsing na zestien dagen in de vervoersbranches (art. 17/6 Regentsbesluit van 14 nov. 1947) is achterhaald door de Wet van 1956 (zie in de tekst supra, 23.5).

(250) Burg. Rb. (3e K.) van 5 mei 1960, inz. V. c/ A. en My G., niet gepubliceerd.

(251) Kooph. Brussel (8e K.) van 23 nov. 1959, Bull. Ass. 1960, 242, R.G.A.R. 1960, 6415 en Kooph. Brussel (7e K.) van 28 mei 1962, Bull. Ass. 1962, 702.

(252) Corr. Brussel (2e K.) van 29 sept. 1960, J.T. 1960, 649 en R.G.A.R. 1962, 6865.

(253) Cass. (2e K.) van 27 april 1959, Pas. 1959, I, 865, Bull. Ass. 1959, 522, J.T. 1959, 687, Revue Crit. Jur. B. 1960, 120.

Consequent met zijn rechtspraak verbrak het Hof het vonnis van Corr. Brussel (van 28 april 1961), dat de aanspraken van de benadeelde afwees tegen de verzekeraar van iemand die de sanctie van niet verzekering had opgelopen, terwijl tijdens het

proces het bestaan van een verzekeringscontract was aangetoond (Cass., (2e K.) van 3 jan. 1962, Bull. des arrêts Cass., 1962, 518).

(254) Luik van 30 juni 1958, geciteerd in noot 238.

(255) Corr. Luik van 28 mei 1958, J.A.L. 58-59, 36 en 238, J.T. 1959, 30.

(256) Corr. Charleroi, geciteerd in noot 237.

(257) Cassart (1), 286.

(258) Raadpl. Besson, 99, alsmede Bedour, 564 en 565.

(259) Idem Minet in zijn commentaar onder Luik van 30 juni 1958, geciteerd in noot 238. Een stap in de richting van zulke consequenties is gezet door Gent (6e K.) van 27 febr. 1961, R.G.A.R. 1962, 6900 in een geval waarin 2 voertuigen tegelijk in het verkeer waren, terwijl de verzekering er slechts een van beide dekde (zelfs al zou het oppositieverbod gelden, is er toch een delikt van niet-verzekering).

(260) Minet (zie noot 259), benevens Cassart (1).

(261) In dezelfde zin Minet, 474, nr. 6. Een bijzondere situatie ontstaat bij verkoop van een verzekerd voertuig, maar dat punt is nu niet aan de orde.

(262) Het arrest van Luik (zie noot 238) spreekt in dit verband van «assurance caduque». Op de letter genomen is die uitdrukking in strijd met art. 6 lid 1: de verzekering blijft voortbestaan als bron van het eigen recht.

Om uit dit slop te geraken is interessant de door Wets voorgestelde constructie van een «solventie verzekering» van art. 6, Wet op de verzekeringen (naast de bestaande B.A. verzekering), een idee dat hij reeds eerder had geopperd (in zijn commentaar in het Bull. Ass. onder het arrest van Luik, geciteerd in noot 238, alsmede vóór de aanneming van de Wet van 1956 in zijn «Rapport général présenté à la journée Capitant du 3 juin 1955», Bull. Ass. 1955, 341).

(263) Aldus De Page (1), 49, 51 en 52; deze legt ook de nadruk op het bestaan van het verzekeringscontract als bron van het eigen recht en bestrijdt de leer van de «eenzijdige verbintenissen».

(264) Piret, 235.

(265) Cassart (1), 285.

(266) Cassart, 233 en 234; contra: Luik van 14 febr. 1963, J.A.L. 63-64, 89.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 7 juni 1963.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Hallemans.

Prokureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Betaalde feestdagen. — Het wetsbesluit van 25 februari 1947 is ook toepasselijk op het dienstbodenpersoneel.

Het blijkt uit art. 1 van het wetsbesluit van 25 februari 1947 betreffende het toekennen aan de arbeiders van loon voor een bepaald aantal feestdagen per jaar, dat dit wetsbesluit onder de door voormeld artikel bepaalde voorwaarden toepasselijk is op alle personen verbonden door een kontrakt van dienstverhuring, dus ook op het dienstbodenpersoneel.

Nanay t/ Impens.

Gelet op de bestreden sententie, op 23 juni 1961 door het vonnisvullend bureau van de kamer voor werklieden van de Werkrechtssraad te Gent gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1, 2, 4, 5 van de besluitwet van 25 februari 1947 betreffende het toekennen aan de arbeiders van loon voor een bepaald aantal feestdagen per jaar, 1, 4, 13 van het besluit van de Regent van 2 april 1947, 1 van het besluit van de Regent van 15 juli 1947 tot bepaling van de algemene modaliteiten van de uitvoering van gezegde besluitwet, 1779, 1780 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat de bestreden sententie, na vastgesteld te hebben dat aanlegster in de persoonlijke dienst was van verweerder, in hoedanigheid van werkvrouw, iedere maandag, woensdag en vrijdag, en dat verweerder haar

de feestdagen vallende op een maandag, woensdag of vrijdag niet vergoed heeft, de rechtsoverweging van aanlegster tot betaling van de som van 1.090 frank, overeenstemmende met het bedrag van de voor de bedoelde feestdagen verschuldigde vergoeding, afgewezen heeft en deze beslissing gestaafd heeft op de overweging dat de besluitwet van 25 februari 1947 en de uitvoeringsbesluiten van 2 april en 15 juli 1947, die toepasselijk zijn op personen verbonden door een contract van dienstverhuring, niet toepasselijk zijn op dienstboden en werkvrouwen om reden dat deze laatste «een overeenkomst van bijzondere aard met hun werkgever sluiten»,

dan wanneer door artikel 1 van de besluitwet van 25 februari 1947 bepaald wordt, dat deze besluitwet toepasselijk is op alle door een contract van dienstverhuring verbonden personen, de dienstboden en werkvrouwen door een contract van dienstverhuring verbonden zijn vermits zij hun prestaties leveren op welbepaalde dagen en uren volgens een door de heer des huizes opgelegde taak en de werkgever deze taak en prestaties bezoldigt tegen een op voorhand bedongen loon,

dan wanneer de besluitwet van 25 februari 1947 op aanlegster en verweerder dus toepasselijk was:

Overwegende dat de sententie, na te hebben vastgesteld dat «aanlegster in de persoonlijke dienst was van verweerder in hoedanigheid van werkvrouw» en dat «verweerder niet ontkent dat hij de feestdagen niet heeft vergoed aan aanlegster», de rechtsoverweging van deze laatste afwijst om reden dat door de bepalingen van de besluitwet van 25 februari 1947 betreffende het toekennen van loon aan arbeiders voor een bepaald aantal feestdagen per jaar gewijzigd door de wetten van 30 december 1950 en 27 juli 1955 enkel bedoeld worden «diegenen die verbonden zijn door een arbeids- of een bediendencontract» en dat «de

dienstboden en werkvrouwen een overeenkomst van bijzondere aard met hun werkgever sluiten »;

Overwegende dat blijkt uit artikel 1 van gemelde besluitwet dat deze onder de door dit artikel bepaalde voorwaarden toepasselijk is op alle personen verbonden door een contract van dienstverhuring, dus ook op het dienstbodenpersoneel; dat dit personeel inderdaad door zulk contract verbonden is;

Overwegende derhalve dat het middel gegrond is;

Om deze redenen,

Verbreekt de bestreden sententie;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest op de kant van de vernietigde beslissing zal gemaakt worden; Veroordeelt verweerder tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de Werkrechtsraad te Aalst, kamer voor werklieden.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 4 juni 1963.

Voorzitter : M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.

Advocaat-generaal : M. Dumon.

Inkomstenbelastingen. — Opeisbare doch door de schuldeiser niet gereklameerde schuldvorderingen. — Aan de bedrijfsbelasting onderworpen baten van een samenwerkende vennootschap. — Aan uittreedende deelgenoten terugbetaalde sommen.

De mogelijkheid, dat zekere schuldeisers hun vaststaande en opeisbare schuldvorderingen niet zullen opvorderen kan eventueel aanleiding geven tot aflossing van deze schulden doch kan niet ten gevolge hebben aan het geheel van de schuld zijn vaststaand karakter te ontnemen.

Daar de samenwerkende vennootschap een rechtswezen is dat hoofdzakelijk opgericht is met het oog op het verschaffen door haar bedrijf aan haar leden van materiële voordelen van patrimoniale aard, maakt alles wat zij verkrijgt, behalve het met het oog op het bedrijf bijeen gebracht kapitaal, een baat van haar bedrijfsactiviteit uit, en gebeurlijk na aftrek van lasten, een aan de bedrijfsbelasting onderworpen bedrijfswinst ingevolge de artt. 25, 27 en 35 van de wetten op de inkomstenbelastingen.

Voor de toepassing van art. 15, par. 3 van de wetten op de inkomstenbelasting dient er enkel overgegaan te worden tot de revalorisatie van het gedeelte van het maatschappelijk fonds dat door de deelgenoot van een samenwerkende vennootschap bij zijn intreding in de vennootschap wordt gestort, rekening houdende met het jaar tijdens hetwelk die storting is geschied.

S.V. Limburgia t/ Belgische Staat
(Ministerie van Financiën)

Gelet op het bestreden arrest, op 21 december 1960 gewezen door het Hof van beroep te Luik;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 26 en meer bepaald 26, paragraaf 1, alinea 2 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, samengeschaakeld bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, 1 van de wet van 28 maart 1955, dat gezegd artikel 26 van de samenge-

schakelde wetten gewijzigd heeft, 1134, 1291 en 1315 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat na in feite vastgesteld te hebben dat « met het oog op de verwezenlijking van handelswinsten en de bevordering en uitbreiding van haar bedrijf, beroepster aan haar cliënteel kortingzegels uitdeelt en verkoopt waarvan zij zich verplicht bij aanbidding de tegenwaarde terug te betalen, dat zij de waarde der uitgegeven zegels inschrijft op een rekening « Zegels in omloop », dat zij deze rekening debiteert met de uitbetalingen der terug ingeleverde zegels, dat de waarde der niet terugbetaalde zegels, op het einde van het jaar, door haar beschouwd wordt, als een schuld tegenover de houders der niet aangeboden zegels », het bestreden arrest beslist dat « daar waar beroepster het bedrag der nog niet terugbetaalde zegels op het einde van haar boekjaar als een vaststaande last in haar comptabiliteit heeft geboekt, de administratie terecht dit bedrag beschouwd heeft als een, met het oog op later eventuele uitgaven, reserve of voorzorgfonds belastbaar in de bedrijfsbelasting », om reden dat « zo er geen twijfel kan bestaan nopens het principe der schuld, deze nochtans geenszins zeker is wat haar bedrag betreft; inderdaad dat zo elke zegel op zichzelf een schuld uitmaakt, het totaal van het door beroepster uit te keren bedrag niet vaststaande is; dat daar waar de uitbetaling afhankelijk is van de voorlegging van de zegel, de verdwijning of de vernietiging van deze laatste het onbestaan der schuld voor dit deel uitmaakt; dat beroepster... niet schuldig is zolang haar de titel, het is te zeggen de zegel, niet wordt voorgebracht; dat de schuld tot aflossing waarvan het aldus voorbehouden deel van de winst is bestemd, slechts een eventuele schuld uitmaakt en slechts zal bestaan bij de inlevering van de titel en voor zoverre en in zulke mate als deze terug inlevering geschiedt; dat beroepster zelve toegeeft dat een zeker aantal der door haar in omloop gebrachte zegels nooit terug ingeleverd wordt, hetzij dat zij verloren gaan, hetzij dat zij vernietigd worden, hetzij dat de houders ervan zich om hun inlevering niet bekommeren; dat deze nietinlevering, hoe gering het getal dier nietingeleverde zegels ook wezen mocht, voor gevolg heeft dat het bedrag van de eindschuld van beroepster in het onzekere blijft »;

dan wanneer hetgeen men uit de vaststellingen van het arrest afleidt niet het onzekere of het niet vaststaande karakter van de door aanlegster aangegane schulden is, doch alleenlijk de mogelijkheid van delging van zekere en vaststaande schulden, delging die kan voortspruiten uit de hiervoren beschreven omstandigheden (niet aanbidding ter inkassering van de zegels, verlies of vernietiging ervan), derwijze dat, verre van zijn beslissing wettelijk te rechtvaardigen, het bestreden arrest, dat de vereniging vaststelt van alle voorwaarden voorzien in artikel 26, paragraaf 1, alinea 2, der samengeschaakelde wetten, die bepaling schendt doordat het weigert die toe te passen en het begrip van zekere en vaststaande schuld miskent (schending van de artikelen 1134, 1291 en 1315 van het Burgerlijk Wetboek) :

Overwegende dat artikel 26, paragraaf 1, 2e lid, van de samengeschaakelde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gewijzigd door artikel 1 van de wet van 28 maart 1955, bepaalt : « worden beschouwd als zijnde gedaan gedurende de belastbare tijd de uitgaven en bedrijfslasten, welke gedurende deze tijd betaald werden of het karakter van zekere en vaststaande schulden of verliezen hebben verworven en welke als dusdanig werden geboekt »;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat aanlegster aan haar cliënteel kortingzegels

uitdeelt en verkoopt, waarvan zij zich verbindt, bij aanbidding, de tegenwaarde terug te betalen; dat deze schuld wordt aangegaan tot bedrijfsdoeleinden en in een regelmatige boekhouding wordt opgenomen;

Overwegende dat het arrest aanneemt dat het bestaan van de schuld vaststaat en, wat betreft haar hoegrootheid, niet ontkent dat aanlegster de vaste en onvoorwaardelijke verbintenis aangaat, tegen aanbidding van de zegels, een bedrag, dat gelijkstaat met de nominale waarde ervan, aan de houders uit te keren;

Overwegende dat bijgevolg het vaststellen van de hoegrootheid van de schuld afhankelijk is noch van een aanzuivering van rekeningen, noch van een aan gang zijnde vereffening, noch van verdere onderzoeksmaatregelen of langdurige en moeilijke verificaties;

Overwegende dat het arrest het onzekere karakter van het bedrag van de schuld enkel afleidt uit de omstandigheid dat een aantal van de door aanlegster in omloop gebrachte zegels nooit terug ingeleverd worden, hetzij omdat zij verloren gaan hetzij omdat zij vernietigd worden, hetzij omdat de houders ervan zich over hun inlevering niet bekommeren, en dat deze nietinlevering, hoe gering ook het getal niet ingeleverde zegels moge wezen, ten gevolge heeft dat het bedrag van de eindschuld van aanlegster in het onzekere blijft;

Overwegende dat de mogelijkheid, dat zekere schuldeisers hun vaststaande en opeisbare schuldvorderingen niet zullen opvorderen, eventueel aanleiding kan geven tot aflossing van deze schulden, doch niet ten gevolge kan hebben aan het geheel van de schuld zijn vaststaand karakter te ontnemen;

Dat het arrest, door het tegendeel te beslissen, de in het middel aangehaalde wetsartikelen heeft geschon- den, weshalve het middel gegrond is;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 25 en meer bepaald 25, paragraaf 1, 27 en meer bepaald 27, paragraaf 1, 31 en meer bepaald 31, paragraaf 1, 32, paragrafen 1 en 2, 35, paragraaf 1 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen samengeschiedeld bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, 1832, 1834 en 1845 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest beslist dat «de bedragen gestort door nieuwe deelgenoten van verhaalster boven de nominale waarde der hun toegewezen aandelen» terecht aangezien worden «als een belastbare waarde» om reden dat, ingevolge artikel 27, paragraaf 1 der samengeschiedelde wetten en winsten van de uitbatingen en de meerwaarden der geïnvesteerde activa's belastbaar zijn wat hun aard en hun oorsprong ook moge wezen, «dat de premieën op aandelen boven de nominale waarde van gezegde aandelen, een winst uitmaken in de zin van de fiscale wet, vermits zij nieuwe waarden uitmaken die het vermogen der maatschappij hebben vergroot, omdat zij het nominaal kapitaal, dat ongewijzigd is gebleven, te boven gaan; dat gezegde premieën dan slechts van de bedrijfsbelasting zouden ontheven zijn, indien zij als een onafscheidbaar deel van het maatschappelijk kapitaal in de balans der maatschappij opgenomen werden, en dit in de voorwaarden aange- stipt in de directoriale beslissing, bij beraadslaging der algemene vergadering der aandeelhouders en inschrijving van het verwezenlijkt bedrag op een onbeschikbare rekening»;

dan wanneer, indien al wat een vennootschap ont- vangt een winst uitmaakt van haar beroepsactiviteit, het niet zo kan zijn voor de activa elementen — zoals, terzake, de betwiste premieën, — waarvan inbreng gedaan wordt in de maatschappij bij de aanvaarding van de deelgenoot;

en dan wanneer, diensgevolge, het bestreden arrest zijn beslissing niet wettelijk gerechtvaardigd heeft en, door als passend te bestempelen de vaststelling dat de betwiste premieën niet begrepen werden in het maatschappelijk kapitaal of in een onbeschikbare rekening, het een onderscheid gemaakt heeft dat niet door de wet voorzien is;

Overwegende dat, daar de samenwerkende vennoot- schap een rechtswezen is dat hoofdzakelijk opgericht is met het oog op het verschaffen door haar bedrijf aan haar leden van materiële voordelen van patrimoniale aard, alles wat zij verkrijgt, behalve het met het oog op het bijeengebracht kapitaal, een baat van haar bedrijfsactiviteit en, gebeurlijk na aftrek van lasten, een aan de bedrijfsbelasting onderworpen bedrijfswinst uitmaakt, ingevolge de artikelen 25, 27 en 35 van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelas- tingen;

Overwegende dat hieruit volgt, dat, wanneer de opbrengst van de door de nieuwe aandeelhouders ge- storte premieën op aandelen, boven de nominale waarde van deze aandelen, bij het maatschappelijk kapitaal niet wordt ingelijfd, maar ter beschikking van de alge- mene vergadering blijft, zoals de jaarlijkse winsten, zij op grond van evengemelde wetsbepalingen een belastbare winst uitmaakt;

Overwegende dat het arrest ten deze vaststelt dat de algemene vergadering beraadslaagde op de wijze vereist voor de verhogingen van het maatschappelijk kapitaal, niet heeft beslist dat de opbrengst van de emissiepremieën bij dit kapitaal zal worden ingelijfd, noch dat zij op een onbeschikbare rekening zal worden ingeschreven, die, evenals het kapitaal, de waarborg van de derden zal uitmaken en slechts verminderd of afgeschaft zal kunnen worden door een nieuwe beslis- sing van de algemene vergadering, beraadslagende op de wijze vereist voor de wijzigingen van de statuten;

Overwegende derhalve dat de opbrengst van bedoelde premieën geen deel uitmaakt van het maatschappelijk kapitaal noch hiermede kan worden gelijkgesteld, zodat het arrest werkelijk heeft kunnen beslissen dat zij een winst uitmaakt in de zin van de fiscale wet;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 15 en meer bepaald 15, paragraaf 2, van de wetten betreffende de inkom- stenbelastingen, samengeschiedeld bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, 3 van de wet van 8 maart 1951 dat voornoemd artikel 15, paragraaf 2, van de samengeschiedelde wetten wijzigt,

doordat, na het geschil als volgt juist samengevat te hebben: «zo verhaalster althans in principe aan- neemt dat de aan haar uittredende deelgenoten terug- betaalde sommen — terugbetaling die gelijk staat met een gedeeltelijke verdeling van het maatschappelijk kapitaal — belastbaar zijn bij toepassing van artikel 15, paragraaf 2, der samengeschiedelde wetten op de inkom- stenbelastingen, zij geen voldoening neemt met de wijze waarop het beheer de aanslagbasis heeft bepaald, en die volgens haar, dient berekend te worden met in mindering te brengen de herschatte waarde der kapi- taalsaandelen berekend over gans het bestaan der vennootschap, dan wanneer het beheer der herschatting berekent vanaf de datum van intreding in de maat- schappij van de althans uittredende deelgenoten», het bestreden arrest de thesis van de administratie aan- vaardt, door te zeggen dat, voor de toepassing van artikel 15, paragraaf 2, der samengeschiedelde wetten op de inkomstenbelastingen «het wel gaat om de revalori-

sering van het kapitaalsaandeel door de uittredende vennoten gestort»,

dan wanneer artikel 15, paragraaf 2, der samengeschaakte wetten niet de revalorisering van het door de vennoot ingebracht aandeel voorziet, doch de herwaardering van het maatschappelijk kapitaal dat terug te betalen blijft, derwijze dat, zoals eiseres in haar conclusies deed gelden, men, ingeval van gedeeltelijke verdeling, moet handelen alsof de maatschappij ontbonden was, het gerevalueerd bedrag van het op die dag bestaand kapitaal vaststellen en van het aan de deelgenoot toegekend bedrag, een gedeelte van dit gerevalueerd kapitaal aftrekken dat overeenstemt met zijn rechten in het maatschappelijk bezit:

Overwegende dat het maatschappelijk kapitaal van een samenwerkende vennootschap, door de wet maatschappelijk fonds genoemd, hoewel het minimum ervan in de akte van oprichting dient bepaald te worden en onaantastbaar moet blijven, voor het overige uiteraard veranderlijk is naargelang van de toelatings van nieuwe vennoten, het ontslag van oude vennoten en de terugbetalingen waarop deze laatste aanspraak hebben;

Overwegende dat de door de akte van oprichting een samenwerkende vennootschap toegelaten terugtrekking van het aandeel van een vennoot en van het gedeelte van de reserves, waarop hij aanspraak heeft, een gedeeltelijke verdeling van het maatschappelijk vermogen uitmaakt, in de zin van artikel 15, paragraaf 2, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen; dat zodanige terugtrekking uitsluitend van de wil van de vennoot afhangt, terwijl in de kapitaalvennootschappen een gedeeltelijke verdeling van het maatschappelijk vermogen van de beslissing van de organen van de vennootschap afhankelijk is;

Overwegende dat, in geval van gedeeltelijke verdeling van het maatschappelijk vermogen van een samenwerkende vennootschap, het bij evengemeld artikel 15, paragraaf 2, bedoeld «maatschappelijk kapitaal» noch het onaantastbaar minimum maatschappelijk fonds is, noch het geheel van de aandelen van de vennoten naar evenredigheid waarvan het aandeel van de uittredende vennoot zou worden bepaald, doch de inbreng van de uittredende vennoot zelf;

Overwegende immers, eensdeels, dat die inbreng, sedert hij gestort is, ter beschikking van de vennoot blijft en, in geval van overlijden, faillissement, ondergang of interdictie van de vennoot, rechtens aan zijn erfgenamen, schuldeisers of vertegenwoordigers toekomt, terwijl in een kapitaalvennootschap de inbrengen definitief in het onaantastbaar maatschappelijk kapitaal ingelijfd worden en slechts in uitzonderlijke gevallen en met toestemming van de bevoegde organen van de vennootschap geheel of gedeeltelijk teruggeven kunnen worden;

Overwegende anderdeels dat, indien in geval van ontslag van een vennoot van een samenwerkende vennootschap, gepaard gaande met de terugbetaling van zijn inbreng en de uitkering van een gedeelte van het maatschappelijk vermogen, door de termen «maatschappelijk kapitaal» in hogervermeld artikel 15, paragraaf 2, zou dienen verstaan te worden het volledig maatschappelijk fonds van de samenwerkende vennootschap verminderd naar evenredigheid van het bedrag van de inbreng van de uittredende vennoot, er rekening zou dienen gehouden te worden bij de revalorisatie van dit maatschappelijk fonds én met de herhaalde verminderingen ervan ingevolge vorige uittredingen, én met de herhaalde vermeerderingen ervan ingevolge de toelating van nieuwe vennoten, én met de reeds toegepaste reval-

orisaties ervan ter gelegenheid van vorige verminderingen;

Overwegend dat geen wettekst toelaat te vernemen dat het in de bedoeling van de wetgever heeft gelegen zodanige ingewikkelde bewerkingen voor te schrijven voor het bepalen van de mobilienbelasting in geval van toekenning van een gedeelte van het maatschappelijk fonds van een uittredende vennoot van een samenwerkende vennootschap;

Overwegende derhalve dat het arrest wettig heeft beslist dat voor de toepassing van artikel 15, paragraaf 2, er enkel dient overgegaan te worden tot de revalorisatie van het gedeelte van het maatschappelijk fonds dat door de deelgenoot van een samenwerkende vennootschap bij zijn intreding in de vennootschap wordt gestort, rekening houdende met het jaar tijdens hetwelk die storting is geschied;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest voor zover het beslist dat de eindschuld van aanlegster wegens uitgedeelde kortingzegels geen vaststaande schuld is en, derhalve, niet als een aftrekbare bedrijfslast kan worden aangemerkt, en voor zover het over de kosten uitspraak doet;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder tot de helft der kosten; laat de wederhelft ten laste van aanlegster;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 29 oktober 1963.

Voorzitter: M. Mast.

Raadsheren: M.M. Mees en Adriaens.

Auditeur: M. Smolders.

Advocaat: Mr. Depauw.

Openbare onderstand. — Speciaal onderstandsfonds. — Administratieve akten. — Geldigheid. — Geschil nietigverklaring. — Bevoegdheid. — Voorafgaand beroep.

Zowel de commissie van beroep als de Minister missen de bevoegdheid om zonder voorstel van de commissie van advies een vroeger genomen beslissing inzake toekenning van tegemoetkoming van het speciaal onderstandsfonds te wijzigen of in te trekken. Dit middel moet ambtshalve worden opgeworpen.

Is niet ontvankelijk het beroep dat bij de Raad van State wordt ingediend tegen de beslissing van de Minister betreffende de tegemoetkoming van het speciaal onderstandsfonds, daar tegen die beslissing op grond van art. 9 wet van 27 juni 1956 beroep kan worden ingesteld bij de beroepscommissie.

Doom t/ Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest nr. 10.230.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 2 oktober 1961 waarbij de beroepscommissie van het speciaal onderstandsfonds het be-

roep afwijst dat door verzoeker werd ingesteld tegen de beslissing dd. 1 maart 1961 waarbij de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin «de tegemoetkoming» van het speciaal onderstandsfonds in de kosten van onderhoud en van behandeling van wijlen Doom Madeleine (2.11.1905) uit Brugge, verpleegd van 28 december 1956 tot 19 maart 1959 in het O. L. Vrouw-gesticht te Menen, weigert» en de terugvordering beveelt van de onderhoudskosten «over de laatste vijf jaren die het overlijden van de zieke voorafgingen»; dat verzoeker ook de vernietiging vraagt van eerder vermelde beslissing van 1 maart 1961; dat de beslissing dd. 2 oktober 1961 op 5 december 1961 aan verzoeker is betekend;

Overwegende dat Madeleine Doom, zuster van verzoeker sinds het jaar 1951 verpleegd werd in het psychiatrisch instituut O. L. Vrouw van Vrede te Menen; dat het gemeen fonds de kosten van onderhoud en verpleging ten laste nam maar een tussenkomst ten belope van 20 frank per dag ten laste legde van de vader van de zieke; dat deze op 3 juni 1952 overleed; dat verzoeker het ten laste van zijn vader gelegd onderhoudsgeld voorts betaalde; dat uit een bij het dossier gevoegd en door verzoeker niet betwist inspectieverslag dd. 14 december 1960 blijkt dat een eigendom gelegen Rijsselstraat 8, te Menen, bij testament dd. 27 mei 1952 aan verzoeker werd gelegateerd en dat het legaat hem de verplichting oplegde «zijn zuster Madeleine te onderhouden... dit zowel in gezonde als ziekelijke toestand»; dat verzoeker op 28 december 1956 vroeg om van verdere betaling in de onderhoudskosten van zijn zuster te worden ontlast; dat Madeleine Doom op 19 maart 1959 overleed; dat de adviserende commissie van het speciaal onderstandsfonds op 19 september 1959 het advies uitbracht «dat de tussenkomst van het speciaal fonds diende toegestaan te worden tot beloop van de officiële prijs van de dag onderhoud, t.w. 54,50 frank vanaf 28 december 1956 en 58,60 frank vanaf 1 januari 1959 mits afhouding gelijk aan de 2/3 van de destijds uitbetaalde wezentoeleage»; dat dit advies gesteund was op «het feit dat bewuste persoon gedurende haar leven over slechts een wezenvergoeding en een pensioen beschikte en zij overleden is zonder nalatenschap»; dat de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin op 1 maart 1961 volgende beslissing nam: «De tegemoetkoming van het speciaal onderstandsfonds in de kosten van onderhoud en behandeling van wijlen Doom Madeleine (2.11.1905) uit Brugge, verpleegd van 28.12.1956 tot 19.3.1959 in het O. L. Vrouwgesticht te Menen, wordt geweigerd. Reden: Gelet op het testament dd. 27 mei 1952, waarbij de broeder Doom Roger sinds het overlijden van de vader (3.6.1952) alle verplegingskosten van zijn zuster Doom Madeleine diende te dragen. Bovendien dienen de onderhoudskosten van betrokkene, dewelke ten onrechte door de openbare kassen worden gedragen, krachtens artikel 11 van de wet dd. 27 juni 1956, vanwege Doom Roger te worden teruggevorderd over de laatste vijf jaren die het overlijden van de zieke voorafgingen»; dat verzoeker op 4 april 1961 op grond van artikel 9 van de wet van 27 juni 1956 beroep instelde bij de beroepscommissie van het speciaal onderstandsfonds; dat dit beroep door de bestreden beslissing werd afgewezen, op grond van de considerans «dat verzoeker handelt in hoedanigheid van broeder van de zieke; dat de tussenkomst van het S.O.F. geweigerd werd om reden dat verzoeker krachtens een testamentaire beschikking van 27 mei 1952, als algemeen erfgenaam van de vader van de zieke aangesteld werd, op voorwaarde dat hij zou instaan in het levensonderhoud, zo ziek als gezond, van de zieke; dat het erf-

» deel van de zieke dat hij aldus ontving op ongeveer 400.000 frank kan geschat worden; dat verzoeker enkel aanhaalt dat hij jaren lang de zieke vrijwillig onderhouden heeft; dat dit motief echter niet doeltreffend is ten overstaan van de hierboven bedoelde beschikkingen»;

Overwegende dat de adviserende commissie uitspraak doende over de aanvraag dd. 28 december 1956 om verhoging van de tegemoetkoming van het speciaal onderstandsfonds voorstellen deed voor de periode volgende op de aanvraag om verhoging; dat zij zich niet uitsprak over de terugvordering van de tegemoetkomingen door het speciaal onderstandsfonds verleend;

Overwegende dat de Minister er zich niet toe beperkte de gevraagde verhoging van tegemoetkomingen waarover de commissie had geadviseerd te weigeren; dat hij elke tegemoetkoming afwees en bovendien de terugvordering beval van de tegemoetkoming verleend over de vijf jaren die aan het overlijden van de zieke op 19 maart 1959, voorafgingen; dat de Minister een beslissing nam die terugwerkt tot 19 maart 1954, hetzij dus vóór de aanvraag om verhoging van de tegemoetkoming;

Overwegende dat artikel 3, § 1, van de wet van 27 juni 1956 bepaalt: «De Minister van Volksgezondheid en van het Gezin doet uitspraak over de aanvragen om tegemoetkomingen, die hem worden voorgelegd door de adviserende provinciale commissies... Hij kan te allen tijde zijn beslissingen wijzigen indien de toestand van het vermogen of de gezondheid van de door het Fonds begunstigten daartoe aanleiding geeft. Hij kan eveneens op zijn beslissingen terugkomen op grond van nieuwe elementen die hem ter kennis zouden gebracht worden. Deze wijzigende beslissingen worden overeenkomstig de bij artikelen 4 en 7 bepaalde procedure, genomen op voorstel van de adviserende commissie die hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de betrokken partijen optreedt»;

Overwegende dat uit die bepalingen volgt dat de Minister de bevoegdheid mist om op eigen initiatief zonder voorstel van de consultatieve commissie een vroeger genomen beslissing te wijzigen of in te trekken;

Overwegende dat de commissie van beroep door het beroep ontvankelijk maar niet gegrond te verklaren, de beslissing van de Minister tot de hare heeft gemaakt; dat de commissie van beroep evenals de Minister de bevoegdheid mist om zonder voorstel van de commissie van advies een vroeger genomen beslissing inzake toekenning van tegemoetkoming van het speciaal onderstandsfonds te wijzigen of in te trekken; dat dit middel ambtshalve moet worden opgeworpen;

Overwegende dat artikel 9 van de wet van 27 juni 1956 tegen de beslissing van de Minister een beroep openstelt bij de beroepscommissie en verzoeker dit beroep heeft ingesteld; dat het beroep niet ontvankelijk is in zover het strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 1 maart 1961;

BESLUIT:

Artikel 1. — De beslissing dd. 2 oktober 1961 van de beroepscommissie van het speciaal onderstandsfonds is vernietigd.

Het beroep is voor het overige verworpen.

Artikel 2. — Dit arrest zal in de registers van bovenvermelde commissie worden overgeschreven en melding ervan zal gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak wordt verwezen naar de beroepscommissie van het speciaal onderstandsfonds.

Artikel 4. — De kosten, ten bedrage van zeventhonderd vijftig frank, komen voor de helft ten laste van de verzoeker en voor de helft ten laste van de tegenpartij.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 18 september 1963.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : MM. Holvoet en Grenet.

O.M. : M. Smets, advocaat-generaal.

Advokaten : Mrs. Van Dessel en P. Theunis.

Verkeer. — Verlichting van werken. — Beheerder van naamloze vennootschap. — Geen leiding noch toezicht. — Geen aansprakelijkheid.

De beheerder van een naamloze vennootschap kan niet aansprakelijk gesteld worden voor de niet-verlichting van werken, zo niet bewezen is dat de werken werden uitgevoerd onder zijn leiding of toezicht of volgens bepaalde door hem gegeven richtlijnen.

O.M. en b.p. Artoos J. t/ Agemans A.

Overwegende dat de gegevens van het onderzoek ontoereikend zijn om het afdoend bewijs bij te brengen dat de werken uitgevoerd werden onder de leiding of onder het toezicht van betichte of naar bepaalde richtlijnen die door betichte werden gegeven;

dat de eigen verklaringen door betichte verstrekt als beheerder van de naamloze vennootschap Wegen en Werken, naar dewelke wordt gewezen niet noodzakelijk het tegendeel aantonen, doch evengoed kunnen worden verklaard als verrechtvaardigende toelichtingen van de zich voordoende toestand;

dat de hoedanigheid van beheerder door betichte waargenomen op zichzelf, eveneens ontoereikend is om er de vereiste doelmatige gevolgtrekkingen uit af te leiden;

dat, afgezien van alle verdere opgerezen betwistingen omtrent de daadwerkelijke oorzaak van het ongeval, de feiten van de telastlegging derhalve in hoofde van betichte niet genoegzaam bewezen zijn gebleven;

Overwegende dat bij gebrek aan enig te weerhouden strafinbreuk lastens betichte er onbevoegdheid is om over de eisen van de burgerlijke partijen te kennen;

Om deze redenen,

Alle andere besluiten van de hand wijzende als ongegrond;

Rechtsdoende op tegenspraak;

Gezien artikels :

211 van het wetboek van strafvordering;

24 van de wet van 15 juni 1936;

Gezien de wetbepalingen van het bestreden vonnis alsook artikels 21 tot 28 van de wet van 17 april 1878, gewijzigd bij artikelen 1, 3 van de wet van 30 mei 1961;

ter zitting aangeduid door de heer voorzitter;

Ontvangt de beroepen;

Stelt vast dat de verjaring nuttig werd gestuit;

Bevestigt het vonnis op strafgebied;

Doet het vonnis te niet op burgerlijk gebied, in zover de vordering van de burgerlijke partijen niet gegrond wordt verklaard;

Wijzende :

Verklaart zich onbevoegd om over de eisen van de burgerlijke partijen te kennen;

Bevestigt verder het vonnis op burgerlijk gebied;

NOOT : Dit arrest bevestigt een vonnis van 14 maart 1963 van de Correctionele Rechtbank te Leuven. Vgl. Hof Brussel, 22 januari 1954, R.W. 1954-55, 1158.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 13 februari 1963.

Voorzitter : M. Soenens.

Raadsheren : M.M. Bevernage en Janssens.

Advokaat-generaal : M. Ely.

Advokaten : Mrs. Moyaert en Storme (Gent).

Verkeer. — Weg voorzien van verkeerstekken nr. 1-4 (omgekeerde driehoek). — Verkeerstekken nr. 2 (voorrang) niet aangebracht op prioritaire weg. — Regelmatigheid en bindende kracht van verkeerstekken nr. 1-a niettemin gestand voor de weggebruiker van de secundaire weg.

Wanneer de door de weggebruiker gevolgde weg voorzien is van het regelmatig aangebracht en volkomen zichtbaar verkeerstekken nr. 1-a (omgekeerde driehoek), terwijl het voorrangsverkeerstekken nr. 2 op de weg die aansluit op de secundaire weg niet aangebracht werd, neemt dit verzuim niettemin de regelmatigheid en de bindende kracht van het verkeerstekken nr. 1-a niet weg, en dient het door de weggebruiker van de secundaire weg te worden in acht genomen.

De hiermede strijdige mening is ondoelmatig, daar zij tot gevolg zou hebben dat de weggebruiker die de secundaire weg volgt zich eerst op de aansluitende weg zou moeten begeven ten einde er zich van te vergewissen of deze al dan niet voorzien is van het verkeerstekken nr. 2, om te beslissen of hij de omgekeerde driehoek al dan niet moet eerbiedigen.

O.M. en Martens Gustaaf t./

Huyseune Raymonde en Lamquet Armand.

Verdacht van : te Blankenberge op 13 januari 1962 : De eerste : onvrijwillig, bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, doch zonder het inzicht om de persoon van een ander aan te randen, slagen of verwondingen te hebben veroorzaakt aan Martens Georges en Ballegeer Roger ;

De tweede : gedagvaard om zich burgerlijk aansprakelijk te horen verklaren met de eerste voor de kosten ten laste gelegd van eerste, zijn echtgenote.

Daaraan schuldig verklaard, werd de verdachte tegensprekelijk veroordeeld tot e engeldboete van vijftig frank, verhoogd met 190 deciemmen, aldus gebracht op duizend frank, of 15 dagen vervangende gevangenisstraf, voorwaardelijk drie jaar, en werd tevens verwezen in de gedingskosten begroot op 158 F ;

De tweede gedaagde werd burgerlijk en solidairlijk met de eerste aansprakelijk verklaard voor de veroordeling tot de kosten, tegen deze laatste uitgesproken;

De verdachte en de burgerlijke verantwoordelijke partij werden solidair veroordeeld om te betalen, ten titel van schadevergoeding, aan de burgerlijke partij, de som van zesduizend negenhonderd en vijftien F,

met de vergoedende en gerechtelijke intresten en de kosten.

Bij vonnis der Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, correctionele kamer met drie rechters, gedagtekend 9 oktober 1962, waarvan de verdachte en de burgerlijk verantwoordelijke partij, en het Openbaar Ministerie beroep ingesteld hebben, allen op 16 oktober 1962, deze laatste tegen beide gedaagden.

Gelet op de tijdige en regelmatige beroepen ;

Overwegende dat de weg gevolgd door verdachte voorzien was van het verkeersteken nr 1A (omgekeerde driehoek) ;

Overwegende dat dit verkeersteken regelmatig was naar de vorm en volkomen zichtbaar ;

Dat verdachte trouwens toegeeft dit verkeersteken tijdig gezien te hebben ;

Overwegende dat dit verkeersteken derhalve door verdachte moest geëerbiedigd worden, zelfs wanneer, zoals ter zake, het verkeersteken nr 2 op de De Smet de Naeyerlaan niet aangebracht was ;

Overwegende inderdaad, dat de omstandigheid dat het voorrangsteken nr 2 niet aangebracht was op de weg die aansluit op de secundaire baan, de regelmatigheid van het verkeersteken nr 1A in gener mate wegneemt en dan ook niet zijn bindende kracht ;

Overwegende tevens dat met de woorden «overeenkomstig de bepalingen van dit reglement aangebracht zijn» in artikel 7-2, verkeersreglement, niet het artikel 95, eerste lid, wordt bedoeld, dat enkel aan de openbare besturen oplegt het teken nr. 2 te plaatsen telkens het teken nr 1A wordt aangebracht ;

Overwegende dat de hiermede strijdige mening vermeld in het handboek van de «Verenigde Verzekerden» en waarop verdachte steunt om haar standpunt te verdedigen, ondoelmatig voorkomt, daar ze voor gevolg zou hebben dat de weggebruiker zich eerst op de aansluitende baan zou moeten begeven om te zien of deze al dan niet voorzien is van het teken nr 2 om te beslissen of hij de omgekeerde driehoek al dan niet moet eerbiedigen ;

Overwegende dat hieruit volgt dat de weggebruiker van de De Smet de Naeyerlaan voorrang genoot op deze komende, zoals verdachte, uit de K. Deswertlaan ;

Overwegende dat verdachte tijdig Martens Gustaaf heeft moeten en kunnen zien aankomen, daar uit geen enkel bestanddeel van de zaak blijkt dat deze laatste een overdreven of niet aangepaste snelheid voerde ;

Dat de aanrijding, dan ook, uitsluitend toe te schrijven is aan de onvoorzichtigheid van verdachte ;

Overwegende dat de telastlegging bewezen gebleven is vóór het Hof ;

Overwegende dat, gelet op de ernst van de feiten, de door de eerste rechter toegepaste straf ontoereikend voorkomt ;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig beslist heeft op burgerlijk gebied ;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak,

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald ter uitzondering van art. 9 der Wet van 31 mei 1888 gewijzigd door de wet van 14 november 1947, hier niet meer van toepassing, maar anderzijds op art. 1383 van het Burgerlijk Wetboek, art. 140 der Wet van 18 juni 1869 gewijzigd door art. 2 der Wet van 4 september 1891, art. 211 van het Wetboek van Strafvordering, en art. 24 der Wet van 15 juni

1935, al deze wetsbepalingen door de heer voorzitter op deze terechtzitting aangeduid ;

Ontvangt de beroepen en erover beslissend :

Op strafrechtelijk gebied :

Doet het beroepen vonnis teniet en opnieuw wijzende met éénparigheid van stemmen :

Verwijst verdachte in een geldboete van honderd frank, verhoogd met 190 deciem, aldus gebracht op duizend frank, of één maand vervangende gevangenisstraf ;

Verwijst haar tevens solidair met de burgerlijk verantwoordelijke partij in de kosten van beide aanleggen vallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie, deze van eerste aanleg begroot op 158 frank, en deze van beroep begroot op 642 frank ;

Op burgerlijk gebied :

Bevestigt het aangevochten vonnis ;

Verwijst verdachte en de tweede gedaagde solidair in de kosten van beroep gevallen aan de zijde van de burgerlijke partij.

NOOT : De voorziening tot verbreking tegen bovenvermeld arrest ingesteld werd verworpen bij Cassatie-arrest van 28 oktober 1963.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

11e Kamer. — 28 maart 1963

Voorzitter : M. Grosemans.

Raadsheer : Mevr. Th. Motte en M. Vervloet

Advokaten : Mrs. Vanheghe en Van Dyck.

1. Hoger beroep. — Vereisten voor het instellen van hoger beroep van een oorspronkelijke verweerder tegen een andere oorspronkelijke verweerder.
2. Commissie van openbare onderstand. — Machtiging door de gemeenteraad vereist tot het instellen van een vordering tot ontbinding van een pachtovereenkomst. — De uit de niet verleende machtiging voortvloeiende betrekkelijke nietigheid kan alleen door de C.O.O. worden ingeroepen.
3. Ontvankelijkheid. — De exceptie, gesteund op de afwezigheid van bestuurlijke machtiging van een C.O.O. kan niet voor de eerste maal in hoger beroep worden opgeworpen.
4. Pacht. — Sanctie op het zonder schriftelijke toestemming van de verpachter in onderpacht geven van het verpachte goed : ontbinding. — Geen stilzwijgende afstand van deze sanctie.

1. Een oorspronkelijke verweerder kan tegen een andere oorspronkelijke verweerder geen hoger beroep instellen tenzij in eerste aanleg de ene tegen de andere een vordering instelde of dat zij samen het voorwerp waren van een ondeelbare vordering of van een vordering, waarvan de berechting in hoger beroep noodzakelijkerwijze een beslissende invloed moet uitoefenen op al de partijen, die in eerste aanleg in de zaak betrokken waren.
2. De C.O.O., die de ontbinding van een pachtovereenkomst vordert moet om daartoe in rechte te kunnen optreden, gemachtigd worden door de gemeenteraad. De afwezigheid van deze machtiging levert slechts een

betrekkelijke nietigheid op, die alleen door de C.O.O. kan worden ingeroepen.

3. *De exceptie van niet-ontvankelijkheid, gesteund op het ontbreken van de vereiste machtiging door de gemeenteraad kan in limine litis worden opgeworpen, niet echter meer in hoger beroep.*
4. *De pachter mag, zonder schriftelijke toestemming van de verpachter, het gepachte goed niet in onderpacht geven. De niet nakoming van deze verplichting verleent aan de verpachter het recht de ontbinding van de pachtovereenkomst te vorderen.*

De afstand van de verpachter zich op het verbod van het in onderpacht geven te beroepen wordt niet vermoed.

Roobaert t/ C.O.O. van Bogaarden.

Gezien de in regelmatige vorm voorgelegde rechtsplegingsvoorgaanden der zaak, namelijk :

1. het vonnis op tegenspraak tussen partijen geveld op 26 januari 1962 door het Vredegerecht van het kanton Halle;

2. de akte van betekening-bevel van gezegd vonnis ten verzoeken van oorspronkelijke eiseres dd. 3 maart 1962 door het ambt van deurwaarder Bosquet te Halle;

3. de akte van beroep ten verzoeken van oorspronkelijke eerste verweerder betekend op 24 maart 1962 door het ambt van deurwaarder Bosquet te Halle;

Gezien de besluiten der partijen;

Overwegende dat het beroep regelmatig is naar de vorm en binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

1. Voorwerp der oorspronkelijke vordering :

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering gericht tegen appellant en de genaamde Meulepas Michel ertoe strekte te horen zeggen voor recht dat zij een perceel land gelegen te Bogaarden, Plutsingenstraat, groot 33 aren, gekadaastreerd sectie A n° 120, toebehorend aan geïntimeerde, bezetten zonder recht noch titel en hen te horen veroordelen het onmiddellijk te ontruimen;

Overwegende dat de eerste rechter, na vastgesteld te hebben dat tussen appellant en geïntimeerde een pachtovereenkomst bestond, gezegd heeft voor recht dat deze verpachting verbroken was en dat Meulepas, die in werkelijkheid het perceel land bewerkte, deze grond bezette zonder recht noch titel; dat hij dienvolgens appellant en Meulepas veroordeeld heeft tot ontruiming van het perceel in kwestie binnen de 8 dagen na de betekening van het vonnis;

2. Over de ontvankelijkheid van het beroep :

Overwegende dat geïntimeerde voorhoudt dat het beroep niet ontvankelijk is omdat appellant nagelaten heeft tegelijkertijd beroep in te stellen tegen de tweede oorspronkelijke verweerder Meulepas, zodat — volgens geïntimeerde — de Rechtbank onmogelijk het geschil met kennis van zaken zou kunnen beoordelen;

Overwegende dat een oorspronkelijke verweerder tegen een andere oorspronkelijke verweerder geen beroep kan instellen tenzij in eerste aanleg de ene tegen de andere een vordering instelde of dat zij samen het voorwerp waren van een ondeelbare vordering of van een vordering waarvan de berechting in beroep noodzakelijkerwijze een beslissende invloed moet uitoefenen op al de partijen die in eerste aanleg in de zaak betrokken waren (Van Lennep, Burgerlijk Procesrecht, V. Het Beroep, n° 65-66; Rép. Prat. v° Appel et matière

civile et commerciale, n° 38; Luik 22/11/1919, Pas. II, 178);

Overwegende dat terzake geen dezer voorwaarden vervuld is en dat tussen de oorspronkelijke verweerders in eerste aanleg geen gerechtelijk contract bestond;

Overwegende dat appellant derhalve geen beroep hoefde in te stellen tegen de tweede oorspronkelijke verweerder en dat het beroep uitsluitend gericht tegen geïntimeerde ontvankelijk is;

3. Over de ontvankelijkheid der oorspronkelijke vordering :

Overwegende dat appellant voor het eerst in beroep laat gelden dat de oorspronkelijke vordering zoals ze door geïntimeerde werd ingeleid niet ontvankelijk is, omdat een Commissie van Openbare Onderstand om geldig op te treden in rechte en om, zoals terzake, de verbreking van een pachtovereenkomst te vorderen, gemachtigd dient te worden door de Gemeenteraad overeenkomstig artikels 52 in fine en 56 al. 3 der Wet van 10 maart 1925; dat terzake geïntimeerde verzuimd heeft de vereiste machtigingen aan te vragen;

Overwegende dat geïntimeerde voorhoudt, zich steunend op artikel 56 al. 2 van gezegde wet, dat zij niet door de Gemeenteraad gemachtigd moest worden daar de oorspronkelijke eis een bezitsvordering zou zijn, die geenszins de verbreking van een pachtovereenkomst beoogt;

Overwegende dat echter uit de tekst der oorspronkelijke dagvaarding blijkt dat appellant voorheen pachter van het perceel was, en dat geïntimeerde impliciet maar zeker de verbreking van de pachtovereenkomst vordert;

Overwegende dat anderzijds de oorspronkelijke eis in geen geval als een bezitsvordering kan beschouwd worden;

Overwegende dat appellant dus terecht laat gelden dat geïntimeerde niet regelmatig gemachtigd is om in rechte op te treden en om de verbreking van een pachtcontract te vorderen;

Overwegende dat echter dit gebrek aan machtiging geen nietigheid van openbare orde uitmaakt, doch slechts een betrekkelijke nietigheid, die alleen door geïntimeerde zelf kan ingeroepen worden (cfr. Verbreking 27/12/1866, Pas. 1867, I, 101; Rép. Prat. V° Assistance Publique, n° 322);

Overwegende dat het gebrek aan machtiging dan ook appellant slechts toeliet de onontvankelijkheid der vordering op te werpen voor ieder verweer ten gronde;

dat hij niet meer gerechtigd is deze exceptie in graad van beroep te laten gelden wanneer hij, zoals terzake, nagelaten heeft ze « in limine litis » in te roepen (Rép. Prat. v° Exceptions et fins de non-recevoir n° 300; Van Lennep, op. cit. I Exceptions n° 189);

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering dan ook ontvankelijk is;

4. Ten gronde :

Overwegende dat de eerste rechter terecht uit de bescheiden der zaak evenals uit de verklaringen der partijen heeft afgeleid dat geïntimeerde het perceel land gelegen te Bogaarden aan de Plutsingenstraat heeft verpacht aan appellant en dat deze laatste het goed onderverpachtte aan een zekere Dewerie, die het op zijn beurt liet bewerken door Meulepas, oorspronkelijke tweede verweerder;

Overwegende dat het bestaan der pachtovereenkomst tussen geïntimeerde en appellant inderdaad blijkt — zoals reeds gezegd — uit de motivering der oorspronke-

lijke dagvaarding evenals uit een brief door geïntimeerde op 14 november 1960 aan appellant gezonden waarbij een verhoging van de pachtprijs werd gemeld;

Overwegende dat het eveneens vaststaat dat geïntimeerde ervan op de hoogte was dat appellant het perceel grond sedert verscheidene jaren had onderverpacht (zie brief van geïntimeerde dd. 2 oktober 1961) en zelfs dat Meulepas het in gebruik had gekregen van de onderpachter Dewerie; dat zij trouwens toegeeft de laatste drie jaren de pachtprijs rechtstreeks van Meulepas in ontvangst te hebben genomen;

Overwegende dat appellant meent hieruit te mogen afleiden dat geïntimeerde stilzwijgend instemde met de onderverpachting, die bijgevolg geen reden tot verbreking van de pachtovereenkomst zou uitmaken;

Overwegende dat vooreerst dient opgemerkt dat volgens art. 1717 van het Burgerlijk Wetboek, aangevuld door de wet van 7 juli 1951, de onderverpachting verboden is behoudens schriftelijke toestemming van de verpachter;

Overwegende dat dit principieel verbod in de pachtwetgeving werd ingelast omdat, gezien de meestal lange duur der pacht, de persoon van de pachter voor de eigenaar van doorslaggevend belang is (Parlem. besch. Senaat 1947-48 n° 61 blz. 21 en 338);

Overwegende dat, door de geldigheid van de onderverpachting te koppelen aan de noodzakelijkheid ener schriftelijke toestemming van de verpachter de wetgever van 1951 de bedoeling had de rechtszekerheid te bevorderen en de betrekkingen tussen verpachter en pachter zonder mogelijkheid van latere betwisting te regelen;

Overwegende dienvolgens dat, ingeval de pachter het verbod van onderpachting overtreedt, de verpachter overeenkomstig artikel 1741 van het burgerlijk wetboek de gerechtelijke verbreking der pachtovereenkomst mag eisen; dat de wetgever, tijdens de voorbereidende werken der wet van 7 juli 1951, trouwens uitdrukkelijk herinnerd heeft aan het bestaan van de sanctie van pachtverbreking (Parl. Besch. Senaat 1947-48, n° 61 blz. 28);

Overwegende dat anderzijds de verzaking van de verpachter aan het verbod van onderverpachting niet vermoed kan worden (Gourdet en Closon, Le bail à ferme, n°39 A; Roppe, De pachtovereenkomst, n° 39 A);

Overwegende dat, in het licht van wat voorafgaat, de pachter, die zonder schriftelijke toestemming van de verpachter overgegaan is tot onderverpachting, zich niet meer kan beroepen op de stilzwijgende instemming van de verpachter, gegrond op het feit dat deze sinds lang met kennis van zaken de toestand duldt ofwel de pachtprijs in ontvangst nam van de onderpachter (De Clerck en Sevens, Landpacht, Alg. Pract. Rechtsverz., n° 258);

Overwegende dat het terzake vaststaat dat appellant zonder de schriftelijke toestemming van geïntimeerde het perceel land in kwestie onderverpachtte;

Overwegende dat dienvolgens de eerste rechter terecht de pachtovereenkomst heeft verbroken en appellant heeft veroordeeld de grond te ontruimen en ter vrije beschikking van geïntimeerde te stellen;

Overwegende dat appellant tenslotte nog aanvoert dat geïntimeerde misbruik wil maken van de wettelijke bepalingen om de zoon van haar ontvanger te bevoordelen;

Overwegende dat appellant geen enkel element voorbrengt van aard om zijn beweringen te staven;

Overwegende dat het beroep derhalve ongegrond is; Gelet op artikelen 4, 37 tot en met 41 van de wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak in graad van beroep;
Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond en wijst appellant ervan af;
Veroordeelt appellant tot de kosten van het beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

13 december 1963.

Voorzitter : M. Driessen.

Rechters : M.M. Meers en Michiels.

Advokaten : Mrs. Jageneau en Smets.

Koop en verkoop onder opschortende voorwaarde. — Niet vervulling van de opschortende voorwaarde.

Vermelding in een geschrift betreffende de bestelling van een door financiering te betalen autovoertuig «in geval de levering met gemak van betaling geschiedt, zal deze bestelling slechts geldig zijn na akkoordverklaring harer bankiers». Een dergelijke niet erg duidelijke vermelding moet als een opschortende voorwaarde beschouwd worden.

Bij niet verwezenlijking van de opschortende voorwaarde (het bekomen van een financiering door een bankinstelling) komt derhalve de koop-verkoop niet tot stand.

P.V.B.A. Etabl. J. Timmermans t. Duchateau.

Overwegende dat de eis strekt tot verbreking van een koop-verkoopovereenkomst, betreffende een personenwagen, met toekenning aan aanlegster van een schadevergoeding van negenduizend achthonderd en twaalf frank — dat aanlegster nochtans in haar besluiten haar eis herleidt tot negenduizend tweehonderd en twaalf frank;

Overwegende dat verweerder de bevoegdheid van deze rechtbank betwist, onder voorwendsel dat het voorwerp van de eis minder dan tienduizend frank bedraagt en dat de eis niet op een hoger bedrag werd geschat;

Overwegende dat deze bewering niet steekhoudend blijkt; dat immers de overeenkomst van koop-verkoop zelf, waarop de eis steunt, in betwisting is, vermits aanlegster de verbreking ervan vordert, terwijl verweerder het bestaan zelf ervan ontkent; dat bedoelde overeenkomst slaat op een som van zesenzeventigduizend frank, zodat deze laatste het bedrag van de aanleg bepaalt (Art. 24 Wet op de bevoegdheid);

Overwegende dat aanlegster haar eis steunt enerzijds op een zogenaamd «kontrakt» van 26 januari 1963, waarbij verweerder de wagen «bestelde», en anderzijds op een wissel door verweerder aangenomen tot een bedrag van negentienduizend frank, betaalbaar op 5 februari 1963;

Overwegende dat aanlegster, in genoemd kontrakt van 26 januari 1963, als koopprijs voorziet zesenzeventigduizend frank, waarvan zevenenvijftig duizend frank financiering «op bank», en negentien duizend frank kontant, en dat het kontrakt daarenboven de volgende vermelding draagt: «In geval de levering met gemak van betaling geschiedt, zal deze bestelling slechts geldig zijn na akkoord-verklaring harer bankiers»;

Overwegende dat deze vermelding weliswaar niet erg duidelijk is, doch dat zij zonder twijfel als een

opschortende voorwaarde moet beschouwd worden; dat een andere interpretatie zonder zin zou zijn en zelfs strijdig met de termen dezer vermelding; — dat trouwens aanlegster impliciet in haar besluiten het bestaan dezer opschortende voorwaarde toegeeft, waar zij beweert dat deze bepaling ingelast werd «om te beletten dat een koper de wagen zou komen afhalen, zonder dat de verkoper zeker zou zijn dat hij integraal zou betaald worden door een eventuele financieringsinstelling; dat aanlegster dan ook ongetwijfeld het voornemen had in voorkomend geval, bewuste bepaling te hare voordele als opschortende voorwaarde in te roepen, om de levering van de wagen te weigeren, indien verweerder ze had geëist zonder de financiering door een bankinstelling te hebben bekomen;

Overwegende dat het niet bewezen is en zelfs niet beweerd wordt dat de opschortende voorwaarde, bestaande in het bekomen door verweerder van de financiering door een bankinstelling, in vervulling zou gegaan zijn; dat derhalve dient besloten dat de overeenkomst van koop-verkoop nooit tot stand is gekomen;

Overwegende dat de aanneming van een wissel ten bedrage van negentienduizend frank, in casu, niet als gedeeltelijke uitvoering der overeenkomst kan gelden; dat immers deze wissel, die eveneens dagtekent van 26 januari 1963, klaarblijkelijk samen met de bestelbon van dezelfde datum ondertekend werd en dat zijn aanbieding dan ook ondergeschikt was aan dezelfde opschortende voorwaarde; dat overigens aanlegster deze wissel, die nochtans betaalbaar was op 5 februari 1963, nooit blijkt te hebben aangeboden noch te hebben doen protesteren;

Overwegende dat de eis dan ook ongegrond voorkomt;

Gezien artikels 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

De Rechtbank, wijzend op tegenspraak :

Alle verdere en strijdige besluiten verwerpende ;

Verklaart zich bevoegd ;

Zegt de eis ontvankelijk doch ongegrond ;

Wijst aanlegster af en veroordeelt haar tot de kosten.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

26 oktober 1962.

Rechter : M. F. Vranken.

Advokaten : Mrs. J. P. Gruyters en Bijmens.

Onrechtmatige daad. — Autobotsing op privaat terrein. — Voorschriften van het verkeersreglement niet van toepassing. — Aansprakelijkheid voor de toegebrachte schade.

De voorschriften van het verkeersreglement zijn niet van toepassing op de bestuurders van voertuigen, die betrokken zijn bij een botsing op privaat terrein, gelegen naast de woning van een van beiden.

Om de aansprakelijkheid voor de toegebrachte schade te bepalen dient slechts te worden onderzocht welke van de twee een fout, een nalatigheid of een onvoorzichtigheid heeft begaan, die ingevolge de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek tot aansprakelijkheid aanleiding geeft.

De autobestuurder, die achterwaarts uit zijn bergplaats rijdt en op zijn eigendom een noodzakelijke

rijbeweging uitvoert, is niet verantwoordelijk voor de aanrijding met een auto, die op hetzelfde ogenblik onverwacht en zonder geluidssignaal te geven de private eigendom komt opgereden en die, in plaats van te stoppen of uit te wijken, achter hem wil doorrijden.

Haegdorens t/ Kumpen.

Gelet op de artikelen 2, 3, 4, 30, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de partijen in hun middelen en gezegden;

Gelet op de dagvaarding van deurwaarder Smeets dd. 5 oktober 1962 strekkende tot verweerders veroordeling om een som van 1.697 frank, als schadevergoeding aan de eiser te betalen;

Overwegende dat de verweerder de gegrondheid van de eis alsook de door eiser aangehaalde feiten betwist; dat volgens de verweerder de eiser zelf verantwoordelijk is voor de gevolgen van de aanrijding; dat de verweerder daarom tegen hem een tegeneis instelt strekkende tot zijn veroordeling om hem een som van 5.668 frank als schadevergoeding te betalen;

Overwegende dat de partijen het er over eens zijn, dat het ongeval de 27e april jl. gebeurd is te Koersel, niet op een openbare weg, doch wel op private grond, toebehorend aan de verweerder en gelegen naast de woning van deze laatste;

Overwegende dat de bepalingen van de wegcode in het onderhavige geval niet van toepassing zijn; dat zij ingevolge artikel 1 slechts gelden voor het verkeer op de openbare wegen;

Overwegende dat bijgevolg slechts dient te worden onderzocht of de ene of de andere partij een fout, een nalatigheid of een onvoorzichtigheid begaan heeft, die tot verantwoordelijkheid aanleiding geeft;

Overwegende dat zowel de eiser zelf als de verweerder erkennen, dat de aanrijding gebeurd is terwijl de beide voertuigen in beweging waren, het ene, namelijk dit van verweerder, achterwaarts rijdend en komend uit de bergplaats van de verweerder en het andere, dit van de eiser, voorwaarts rijdend achter dit van de verweerder door met het doel zich naast de zijgevel te gaan plaatsen;

dat zij in hun verklaring van de feiten alleen verschillen wat betreft de afstand afgelegd door de verweerder vanaf de plaats waar drie andere personen in zijn auto stapten en de plaats van de aanrijding;

dat Kumpen beweert enige meters achteruit te zijn gereden om gemakkelijk zijn auto vooruit te kunnen draaien; dat hij ook beweert, dat hij werd aangereden toen zijn auto praktisch stil stond, m.a.w. op het ogenblik dat hij bezig was de versnelling van achteruit naar vooruit om te schakelen;

dat Haegdorens daarentegen staande houdt, dat na het instappen van andere personen in de auto van Kumpen, deze onmiddellijk daarop achterwaarts reed en slechts één meter weg aflegde om tegen de linker-voorflank van aanleggers voertuig aan te botsen; dat Haegdorens hieruit afleidt dat hij zelf tot op een afstand van twee tot drie meters genaderd was, toen Kumpen vertrok;

Overwegende dat zelfs indien men aanneemt dat het ongeval gebeurd is zoals het door Haegdorens wordt verklaard, het nog niet bewezen is, dat de verweerder Kumpen een fout, een nalatigheid of een onvoorzichtigheid begaan heeft die ingevolge de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek zijn verantwoordelijkheid tot gevolg heeft;

Overwegende dat inderdaad Kumpen zich niet eens

op een private weg bevond, waar men zich aan het verkeer van andere weggebruikers zou kunnen verwachten, doch wel op gans privaat terrein, vóór zijn eigen private bergplaats, die volgens de door hem overgelegde schets méér dan veertig meters van de openbare weg verwijderd is;

dat Kumpen voorzeker niet kon vermoeden, dat in de vroege morgen de eiser, die overal elders vóór en rond de woning over plaats genoeg beschikte om zijn auto te laten staan, tot juist vóór zijn eigen bergplaats zou rijden en hem daar tijdens het uitvoeren van een noodzakelijke rijbeweging zou komen hinderen;

Overwegende dat Haegdorens zelf ten eerste onvoorzichtig geweest is door te zijn verder gereden in plaats van te stoppen, toen hij zag, dat Kumpen en anderen in hun auto plaats namen en dat deze achterwaarts begon te rijden;

dat zelfs indien hij, zoals hij zelf beweert slechts twee of drie meters van de auto Kumpen verwijderd was, dit een reden te meer was om ofwel te stoppen ofwel naar links uit te wijken in plaats van nog achter hem te willen doorrijden;

dat Haegdorens, die alles voor hem zag gebeuren moest rekening houden :

1) met het feit, dat de auto van Kumpen in een andere richting gekeerd was, zodat Kumpen hem bezwaarlijk kon zien aankomen;

2) met de omstandigheid dat Kumpen zich op eigen terrein bevond, waar alleszins, toen zijn medereizigers instapten, geen enkele hindernis achter zijn auto aanwezig was en waar deze niet behoefde te voorzien, dat een onverwachte bezoeker als hijzelf was hem de weg zou versperren;

dat daarenboven Haegdorens, wanneer hij meende dat de voorschriften van het verkeersreglement dienden gevolgd te worden, de eerste moest geweest zijn om zelf zijn snelheid aan de plaatsgesteldheid aan te passen ten einde vóór de hindernis die de auto van Kumpen vormde, te kunnen stoppen;

dat hij ook ten minste de elementaire voorzichtigheid zou hebben moeten in acht nemen een geluidssignaal te geven, al ware het maar om zijn komst aan te kondigen en minstens om het dreigend ongeval te voorkomen;

Overwegende dat uit dit alles blijkt dat Haegdorens zelf op grond van de bovenaangehaalde artikelen van het Burgerlijk Wetboek voor de aanrijding en de daardoor aangerichte schade aansprakelijk is; dat derhalve de tegeneis als ontvankelijk en gegrond voorkomt;

Overwegende dat de schade door Kumpen ondergaan, overeenkomstig de gegevens van een proces-verbaal van deskundig onderzoek, dat door eiser wordt overlegd, dient begroot te worden op 4.524 frank voor de herstellingskosten en ex aequo et bono op 525 frank voor de genotsderving gedurende drie dagen en half hetzij twee en half voor de uitvoering van de herstellingen en één dag wachttijd;

dat Kumpen derhalve aanspraak heeft op betaling van 5.049 frank;

Om deze redenen :

Beslissende op tegenspraak :

Verklaren de eis niet gegrond en wijzen hem af;

Verklaren ontvankelijk de door verweerder Kumpen ingestelde tegeneis en erover statuerend veroordelen de eiser Haegdorens om aan de verweerder Kumpen als schadevergoeding te betalen de som van 5.049 F, met de gerechtelijke intresten;

Verklaren hem niet gegrond voor het overige;

Veroordelen de eiser tot de kosten van het geding.

BOEKBESPREKING

F. Wastiels. — Administratieve handleiding voor de Ruimtelijke Ordening en de Stedebouw. — Uitgeverij voor Gemeenteadministratie, Heule.

De nieuwe wet op de ruimtelijke ordening en de stedebouw heeft reeds aanleiding gegeven tot verschillende commentaren. Tussen deze is voorzeker het werk van de Heer F. Wastiels, adjunct-adviseur bij het Bestuur van de Stedebouw en van de Ruimtelijke Ordening en Professor aan het Hoger Instituut voor Handels- en Bestuurswetenschappen te Elsene-Brussel een van de allerbeste.

Dit boek is op uiterst praktische wijze uitgegeven, in losbladige vorm, en de tekst kan dus steeds aangevuld worden met alle vereiste nieuwe gegevens.

Het boek geeft in een eerste gedeelte de volledige inhoud van de wetgeving op het stuk, met de wet van 29 maart 1962 en de verschillende koninklijke en ministeriële besluiten die er de uitvoering van verzekeren. Daarop volgt de tekst van een reeks administratieve onderrichtingen en verder een uitgebreide verzameling van alle formulieren die dienen gebruikt bij de toepassing van de wet.

In het vierde gedeelte komt dan het commentaar, dat uitmunt door zakelijkheid en volledigheid. Alle vraagstukken, die betreffende de toepassing van de wettelijke bepalingen kunnen gesteld worden, zijn in dit commentaar onder de loupe genomen en men vindt er alle gegevens in voor een oplossing die op stevige juridische grondslagen verantwoord is.

De aanhaling van jurisprudentie in voetnoten is overvloedig en maakt een kostbare aanwinst uit.

Uiteindelijk volgen nog de teksten van administratieve en jurisprudentiële rechtspraak die, gezien de vorm van het boek, in de toekomst regelmatig zullen kunnen bijgehouden worden.

Wij mogen niet vergeten te vermelden dat het commentaar voorafgegaan is door een uiterst interessante inleiding betreffende de geschiedenis der bemoeiingen van de overheid met stedebouw en urbanisme in ons land.

Het boek van de Heer Wastiels zal een blijvende basis zijn voor alle problemen die met de stof verband houden.

R. V.

Fr. Ghijsels. — Het erfenisrecht. Centrum voor administratie en documentatie. Brussel. 207 blz.

Fr. Ghijsels. — Schenkingen en testamenten. Centrum voor administratie en documentatie. Brussel. 208 blz.

De Heer Fr. Ghijsels, professor aan het Hoger Instituut voor Bestuurs- en Handelswetenschappen te Brussel, behandelt, in de beide hierboven vermelde leerboeken, twee belangrijke kapitels van ons burgerlijk recht. Deze boeken dienen als leidraad voor de studenten, die de cursussen aan bedoeld instituut volgen. Als dusdanig zijn beide boeken voortreffelijk geslaagd.

Het is niet gemakkelijk een ingewikkelde en moeilijke stof zoals deze van het erfenisrecht en van de schenkingen en testamenten in een beknopte vorm te synthetiseren en toch voldoende klaar te blijven,

opdat de studenten zich met vrucht de leerstof zouden kunnen assimileren.

De beide handleidingen van de Heer Ghijsels voldoen volkomen aan deze vereisten. Zakelijke bepalingen, duidelijke uiteenzettingen van de samenhang van het juridisch stelsel en vooral menigvuldige voorbeelden maken van deze beide werken een voortreffelijke wegwijzer op deze beide gebieden van het burgerlijk recht.

Wie deze beide leerboeken van de Heer Ghijsels grondig heeft ingestudeerd weet reeds zeer veel van ons erfenisrecht en van de wettelijke regeling der schenkingen en testamenten en het zal hem dan geen moeite kosten om in meer uitvoerige literatuur verdere opzoekingen te doen en de stof dieper te doorgronden.

De beide boeken, die thans gepubliceerd werden, zijn veel meer dan een beknopte inleiding of een popularisering van de wettelijke teksten. Ze zijn beide beheerst door een wetenschappelijke geest en vertonen merkwaaardige pedagogische kwaliteiten. Voortdurend worden interessante of delicate vraagstukken verder uitgediept en de bijzonderste jurisprudentiële gegevens worden summier ontleend.

De Heer Ghijsels heeft aan zijn studenten een zeer belangrijke dienst bewezen door hun deze beide boeken te schenken.

R. V.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State, oktober 1963 :

Rechtspraak.

Nederlandse Juristenblad, Jrg. 1964 - nr. 7 :

Prinses Irene verloofd. — A. P. Funke, Verlenging van termijnen wegens zater-, zon- en feestdagen, II. — J. F. Glastra Van Loon, Enkele notities over de vraag: «Berust het huidige volkenrecht nog op universele grondslagen?»

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratie, Jrg 1964 - nr. 4801 :

H. J. Bleeker, Nogmaals: de zakelijke overeenkomst (II). — H. G. Hagelen, De kosten der huishouding in de huwelijksvoorwaarden. — A. A. L. Minkenhof, Overzicht der Nederlandse uitspraak, Familierecht (III).

Journal des Tribunaux, Jrg. 1964 nr. 4436 :

R. O. Dalcq, La responsabilité des professions libérales.

Revue Critique de Jurisprudence Belge, Jrg. 1963 - 4e trimestre :

J. Van Ryn, Le droit propre de la victime d'un accident d'automobile contre l'assureur de la personne responsable. — A. Polakiewicz, Les mariages confessionnels en droit international privé. — M. L. Vincent, La nature du contrat de garage.

Répertoire Fiscal, Jrg. 1963 - Nr. 1-12 :

I. Claeys, Le régime fiscal des processus de concentration des entreprises.

Le Mouvement Communal, Jrg. 1964 - Nr. 380 :

Le projet de loi relative au Fonds des Communes.

Recueil Dalloz, Jrg. 1964 - Nr. 7 (Parijs) :

Chr. Gabolde, Du conseiller de préfecture au magistrat administratif. — R. Plaisant, La condamnation des ententes pour entrave illicite à la liberté du commerce. — L. Hamon, Domaines respectifs de la loi et du règlement en droit du travail. — A. Ponsard, L'art. 1382 c.civ. est-il applicable en cas de violation par les époux des obligations du mariage? — M. Bouché, La nature des infractions en matière de chasse; cumul des peines, confiscation et action civile.

Archiv des öffentlichen Rechts, Jrg. 1963 - Nr. 4 (Duitsland) :

F. Klein, Das Verhältnis von Gesetzgebungszuständigkeit und Verwaltungszuständigkeit nach dem Grundgesetz. — Fr. Gygi, Ein gesetzgeberischer Versuch zur Lösung des Problems des Klagerechtes im verwaltungsgerichtlichen Anfechtungsprozess. Eine rechtsvergleichende Betrachtung zu Art. 16 des bernischen Verwaltungsrechtspflegegesetzes vom 22. oktober 1961. — W. Meder, Die Lokalverwaltung in der Sowjetunion. — G. Kafka, Der Fall Dr. Otto Habsburg.

Der Staat, Jrg 1964 - Nr. 1 (Duitsland) :

H. Barion, Die sozialistische Gleichschaltung der Länder und Gemeinden durch den Bund. — H. U. Evers, Verbände. Verwaltung - Verfassung. — O. Kimminich, Die Freiheit, nicht zu hören. — D. Schindler, Zur Lage der Staatslehre und der Politischen Wissenschaften in der Schweiz.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"